

TISAK NADBISKUPSKE TISKARE
U ZAGREBU.

SUBOTIČKA DANICA.

KALENDAR

BUNJEVACA I ŠOKACA

ZA GODINU

1919.

ZAGREB 1918.

SUBOTIČKA DANICA.

KALENDAR

BUNJEVACA I ŠOKACA

ZA GODINU

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“
Br.: 26/97 29
SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

1919.

TISAK I NAKLADA NADBISKUPSKE TISKARE U ZAGREBU.
ZAGREB 1919,

Nove bilježne ljestvice.

S 1. prosincem 1916. stupile su na snagu nove bilježne ljestvice, koje su sadržane u k. z. XXVII. 1916. o preinačenju nekih naređenja zakona i propisa o biljegovini i pristobama. Te su ljestvice ove:

I. Ljestvica za mjenice:

preko	Do	100 K	—	K 10 f.
100 K	"	150	"	20 "
150 "	"	300	"	40 "
300 "	"	600	"	80 "
600 "	"	900	"	120 "
900 "	"	1200	"	150 "
1200 "	"	1500	"	1800 "
1500 "	"	1800	"	2400 "
1800 "	"	2400	"	3000 "
2400 "	"	3000	"	4500 "
3000 "	"	4500	"	6000 "
4500 "	"	6000	"	8000 "
preko 6000 K	imade se od svakih 3000 K	podmiriti višak od 4 K	tako, da se svota, manja od 3000 K	uzima potpunom.

II. Ljestvica za dokaznice:

preko	Do	40 K	—	K 20 f.
40 K	"	80	"	120 "
80 "	"	120	"	160 "
120 "	"	200	"	240 "
200 "	"	400	"	600 "
400 "	"	600	"	800 "
600 "	"	800	"	1200 "
800 "	"	1600	"	2400 "
1600 "	"	2400	"	3200 "
2400 "	"	3200	"	4000 "
3200 "	"	4000	"	4800 "
4000 "	"	4800	"	6000 "
preko 4800 K	imade se od svakih 1600 K	podmiriti višak od 8 K	tako, da se svota, manja od 1600 K	uzima potpunom.

III. Ljestvica za ugovore:

preko	Do	20 K	—	K 20 f.
20 K	"	40	"	60 "
40 "	"	60	"	80 "
60 "	"	100	"	120 "
100 "	"	200	"	300 "
200 "	"	300	"	400 "
300 "	"	400	"	600 "
400 "	"	800	"	1200 "
800 "	"	1200	"	1600 "
1200 "	"	1600	"	2000 "
1600 "	"	2000	"	2400 "
2000 "	"	2400	"	3000 "
preko 2400 K	imade se od svakih 800 K	podmiriti višak od 8 K	tako, da se svota, manja od 800 K	uzima potpunom.

Po § 2. citiranog zak članka imadu se stavke ovih biljegovnih ljestvica primjenjivati u svim slučajevima, u kojima je pravo erata na pristobu nastalo iza kako je ovaj zakon siao na snagu.

No od kupona takvih obveznica, koje su još prije oživotvorenja ovog zakona izdane podmiruju se biljegovne pristobje na kupone i nadalje prema dosadašnjim zakonskim naređenjima, ma da kuponi dospjevu tek nakon oživotvorenja zakona.

Ispod naređenja novih ljestvica izuzimlju se namire javnih službenika, računajući amo i umirovljenike. Ove namire valja za vrijeme rata i unutar dviju godina, računajući od sklopljenoga mira biljegovati sa biljegovinom na namire po starim biljegovnim ljestvicama.

KALENDAR

Siječanj

ima

(Januarius)

31 dan

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
srd.	1	Obrezovanje Kristovo. Novo ljeto	19 Bonifacije muč. †
četr.	2	Makarij opat <i>Ime Isusovo</i> ☉	20 Ignatije muč. †
pet.	3	Genoveva	21 Julijana †
sub.	4	Tit biskup	22 Anastazija vlkm. †
ned.	5	Nedjelja. Telesfor papa m.	23 N. Sv. Otaca st. z.
pon.	6	Bogojavljenje (Sv. 3 kralja)	24 Eugenija muč.
utor.	7	Marcel biskup	25 Rodj. Hristovo
srd.	8	Severin opat	26 Zbor Bogorodičin
četr.	9	Julijan ☾	27 Stjepan prvomuč.
pet.	10	Pavao pustinjač	28 2000 muč. Ned. dj.
sub.	11	Higin p. muč.	29 Mladenci
ned.	12	1. po Bogojavljenju Ernest	30 Ned. pred Bogoj.
pon.	13	Hilarij	31 Melanija Rimska
utor.	14	Feliks muč. (Srećko)	1 Obrez. Gosp. N. g.
srd.	15	Mavro opat	2 Silvestar papa
četr.	16	Marcel papa muč. ☼	3 Malahija prorok
pet.	17	Antonij opat	4 70 apostola
sub.	18	Stolica sv. Petra u Rimu, Priska	5 Teopempto i Teon †
ned.	19	2. po Bogojavljenju. Kanut muč.	6 Bogojavljenje.
pon.	20	Fabijan i Sebast. muč.	7 Zbor Ivana Krst.
utor.	21	Agneza djev. muč.	8 Gjuro
srd.	22	Vincencij i Anastazij muč.	9 Polijevkto muč.
četr.	23	Rajmundo de Penafor, Maria V.	10 Grigorije Niški b.
pet.	24	Timotej bisk. ☾	11 Teodosije prep.
sub.	25	Obraćenje sv. Pavla apost.	12 Tatijana muč.
ned.	26	3. po Bogojavlju. Polikarpo b. m.	13 Nedj. po Bogojavlju.
pon.	27	Ivan Zlatoustni b.	14 Zaharije
utor.	28	Margareta djev. Karlo Veliki	15 Pavao
srd.	29	Franjo Saleski b.	16 Verige sv. Petra
četr.	30	Martina dj. muč.	17 Antonije Vel. prep.
pet.	31	Petar Nolasko	18 Atanasije i Kiril b.

Mjesečne mijene:

☉ Mlagj 2. u 9 s. 24 m. u jutro. | ☼ Uštap 16. u 9 s. 22 m. pr. pod.
 ☾ Prvak 9. u 11 s. 55 m. pr. pod. | ☾ Trećak 24. u 5 s. 22 m. u jutro

Siječanj	Sunee izlazi	Sunee zalazi
5. dan	7 sati 41 min.	4 sata 30 min.
12. "	7 " 39 "	4 " 38 "
19. "	7 " 35 "	4 " 47 "
26. "	7 " 29 "	4 " 56 "

Dužina dana: od 8 s. 26 m. do 9 s. 27 m. Dan naraste za 1 s. 01 m.

[illegible]

Veljača

ima

(Februarius)

28 dana

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
sub.	1	Ignacij biskup muč. ●	19 Makarije Misirski
ned.	2	* Sytlo Marijino	20 32 po Duh. Jeft. V. p.
pon.	3	Blaž biskup muč.	21 Maksim
utor.	4	Andrija K., Veronika	22 Timotej
srd.	5	Agata djev.	23 Klement b. muč.
četv.	6	Doroteja djev. muč.	24 Ksenija prep.
pet.	7	Romualdo ☾	25 Grigorije Bogoslov.
sub.	8	Ivan Mata prizn.	26 Ksenofont i drug
ned.	9	5. po Bogoj. Apolonija djev. m.	27 Nedj. Mitra i Farizeja
pon.	10	Skolastika djev.	28 Efreim Sirski
utor.	11	Ukazanje Gospe Lurdske	29 Ignacius
srd.	12	7 utemeljitelja reda servitskoga	30 Tri jerarha
četv.	13	Fuska i Mavra mučenica	31 Kir i Ivan čudotv.
pet.	14	Valentin b. (Zdravko)	1 Trifon muč.
sub.	15	Faustin i Jovita muč. ☿	2 Sretenije Gosp.
ned.	16	Sedamdesetnica. Julijana dj.	3 Ned. bl. Sina
pon.	17	Julijan muč.	4 Isidor Pelusijski †
utor.	18	Simeon bisk.	5 Agata
srd.	19	Konrad prizn.	6 Vukol bisk.
četv.	20	Euherij bisk.	7 Partenije bisk.
pet.	21	Eleonora	8 Teodor
sub.	22	Stolica sv. Petra u Antiohiji	9 Nikifor
ned.	23	Šezdesetnica. Petar D. ☾	10 Mesopust
pon.	24	Marija apostol	11 Blaž muč.
utor.	25	Valburga djev.	12 Meletije
srd.	26	Aleksandar bisk.	13 Martin.
četv.	27	Leandar bisk.	14 Ćiril ap. sl.
pet.	28	Roman opat	15 Onisim

Mjesečne mljene :

● Mlagj 1. u 12 s. 7 m. po pod. ☿ Uštap 15. u 12 s. 38 m. u jutro
 ☾ Prvak 8. u 7 s. 52 m. na več. ☾ Trećak 23. u 2 s. 48 m. u jutro

Veljača	Sunce izlazi	Sunce zalazi
2. dan	7 sati 21 min.	5 sati 6 min.
9. "	7 " 12 "	5 " 17 "
16. "	7 " 2 "	5 " 27 "
23. "	6 " 51 "	5 " 37 "

Dužina dana : od 9 s. 29 m. do 10 s. 57 m. Dan naraste za 1 s. 28 m.

[illegible]

Ožujak

ima

(Martius)

31 dan

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
sub.	1	Albin bisk.	16 Pamfil i dr. muč. †
ned.	2	Pedesetnica. Poklade ☾	17 Siropust
pon.	3	Kunigunda djevica	18 Leon Vel. Poč. posta †
utor.	4	Kazimir prizn.	19 Arhipa ap. i Maks. †
srd.	5	<i>Čista srida</i> Evsebij muč., †	20 Leon bisk. katan. †
četv.	6	Perpetua i Felicitas, Fridolin †	21 Timotej bisk. †
pet.	7	Toma Akvinski †	22 Eugen †
sub.	8	Ivan od Boga prizn. †	23 Polikarpo Sm. m. †
ned.	9	1. korizm. čista. Franciska ☾	24 1. N. vel. posta
pon.	10	40 mučenika †	25 Tarasije biskup †
utor.	11	Heraklij i Zoz. †	26 Porfirije bisk. †
srd.	12	Grgur Vel. p. (Kvatre) †	27 Prokopije ispovj. †
četv.	13	Ničefor bisk. muč. †	28 Vasilije isp. †
pet.	14	Matilda (Kv.) †	1 Evdok muč. †
sub.	15	Zaharija papa (Kv.) †	2 Hesigij i Teodot †
ned.	16	2. korizm. pač. Hilarij i dr. ☾	3 2. N. vel. posta.
pon.	17	Gertruda †	4 Gerasim p. †
utor.	18	Ćiril J. Eduard †	5 Konon m. Poč. p. †
srd.	19	<i>Josip zaruč.</i> †	6 42 muč. Amorej. †
četv.	20	Niceta m. Joakim †	7 Vasilije sveč. m. †
pet.	21	Benedikto. †	8 Teofilakto ispovj. †
sub.	22	Oktavijan muč. †	9 40 mučenika †
ned.	23	3. korizm. bezim. Oton prizn. ☾	10 3. N. vel. posta
pon.	24	Gabrijel arkangjel †	11 Sofronij Jvrusal. †
utor.	25	* Blagovijest.	12 Teofan isp. †
srd.	26	Emanuel †	13 Nicefor ispovj. †
četv.	27	Ivan Dam. pr. Ruperto b. †	14 Venedikto prep. †
pet.	28	Guntram †	15 Agapije muč. †
sub.	29	Ćiril, Jona mučenik †	16 Savin muč. †
ned.	30	4. korizm. sredop. Viktor	17 4. N. vel. posta
pon.	31	Amos prorok ☾ †	18 Ćiril †

Mjesečne mijene:

- ☾ Mlagj 2. u 12 s. 11 m. o pod. ☾ Uštap 16. u 4 s. 41 m. po pod.
) Prvak 9. u 4 s. 14 m. u jutro) Trećak 24. u 9 s. 34 m. u veče
 ☾ Mlagj 31. u 10 s. 5 m. na veče.

Ožujak	Sunce izlazi	Sunce zalazi
2. dan	6 sati 38 min.	5 sati 47 min.
9. "	6 " 25 "	5 " 57 "
16. "	6 " 12 "	6 " 6 "
23. "	5 " 59 "	6 " 16 "
30. "	5 " 45 "	6 " 25 "
Dužina dana: od 11 s. 0 m. do 12 s. 47 m. Dan naraste za 1 s. 47 m.		

[illegible]

Travanj

ima

(Aprilis)

30 dana

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
utor.	1	Hugo bisk. †	19 Hrisant i Darija †
srd.	2	Francisko †	20 Oci u m. s. Save †
četv.	3	Rikardo bisk. †	21 Jakob isp. †
pet.	4	Izidor bisk. †	22 Vasilije m. †
sub.	5	Vinko Fer. prizn. †	23 Nikon †
ned.	6	5. kor. gluha. Celestin papa	24 5. N. vel. posta
pon.	7	Hegerij prizn. †	25 Blagovijest
utor.	8	Alberto bisk. †	26 Zb. arh. Gabriela †
srd.	9	Akacije †	27 Matrona Sol. †
četv.	10	Ezekiel prorok †	28 Ilarion prizn. †
pet.	11	7 žal. bl. Dj. Marije, Leon I. papa †	29 Marko b. i Ćiril dj. †
sub.	12	Julij papa †	30 Ivan Lj. †
ned.	13	Cvjetna. Hermenegildo muč.	31 6. N. vel. posta
pon.	14	Justin, Tiburcije muč. †	1 Marija Eg. †
utor.	15	Anastazija muč. (Tažica) †	2 Tito čudotvorac †
srd.	16	Turibij muč. †	3 Nicetas †
četv.	17	Vel. četvrtak. Rudolf muč. †	4 Vel. četvrtak †
pet.	18	Vel. petak. Apolonij muč. †	5 Vel. petak †
sub.	19	Vel. subota. Krescencij muč. †	6 Vel. subota †
ned.	20	Uskrs. Sulpicij muč.	7 Uskrs.
pon.	21	* 2. dan Uskrsa. Anselmo bisk.	8 2. dan Uskrsa
utor.	22	Soter i Kajo p. m.	9 3. dan Uskrsa
srd.	23	Gjuragj muč. Adalberto m. bisk. †	10 Terentije i dr. m.
četv.	24	Gjurdjevo	11 Antipije muč.
pet.	25	Marko evangjelist	12 Vasilije bisk.
sub.	26	Klet i Marcelin pape i muč.	13 Martin p.
ned.	27	Bijela. Petar Kanisij	14 N. Tomina.
pon.	28	Pavao od kr. pr. Živko	15 Arist., Pudens Tr. ap.
utor.	29	Petar muč.	16 Agapija i Irena dj.
srd.	30	Katarina Sien. dj. (Kata) †	17 Simeon prep.

Mjesečne mijene:

☾ Prvak 7. u 1 s. 39 m. u jutro. ☾ Trećak 23. u 12 s. 21 m. o pod.
 ☼ Uštap 15. u 9 s. 25 m. pr. pod. ☼ Mlagj 30. u 6 s. 30 m. u jutro.

Travanj	Sunce izlazi	Sunce zalazi
6. dan	5 sati 32 min.	6 sati 34 min.
13. "	5 " 19 "	6 " 43 "
20. "	5 " 6 "	6 " 53 "
27. "	4 " 55 "	7 " 2 "

Dužina dana : od 12 s. 50 m. do 14 s. 27 m. Dan naraste za 1 s. 37 m.

[illegible]

Svibanj

ima

(Maius)

31 dan

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
četv.	1	<i>Filip i Jakov</i> ap. (Jakša)	18 Ivan prep.
pet.	2	Atanazij bisk.	19 Ivan prep. i Paf. m.
sub.	3	<i>Našašće sv. Križa</i> Aleks. muč.	20 Theodor pr.
ned.	4	2. po Uskrsu. Florijan, Monika	21 N. žen mironosic
pon.	5	Pijo V. papa	22 Teodor 8ik.
utor.	6	Ivan pred vratima	23 Georgije velkmuč.
srđ.	7	Stanislav bisk. muč.	24 Sava, Sebastian
četv.	8	Miholjice	25 Marko apostol.
pet.	9	Gregorije Naz.	26 Vasilije bisk. muč.
sub.	10	Antonin pr. Gordijan i Epim.	27 Simeon muč.
ned.	11	3. po Uskrsu. Mamerto bisk.	28 N. o Raslablenom
pon.	12	Nerej, Ahilej, Pankracij	29 Jason i Sosipater
utor.	13	Servacij muč.	30 Jakov Zebedej ap.
srđ.	14	Bonifacij muč.	1 Jeremija pror.
četv.	15	Sofija dj. m.	2 Atanasije vel. bisk.
pet.	16	Ivan Nep. muč.	3 Timotej i Mavao m.
sub.	17	Paskal prizn.	4 Pelagija muč.
ned.	18	4. po Uskrsu. Venancij muč.	5 Ned. o Samaritanki
pon.	19	Petar Celestin papa	6 Job mnogostradalac
utor.	20	Bernardin prizn.	7 Pojava sv. Križa
srđ.	21	Feliks Kantalicij	8 Ivan evang.
četv.	22	Helena (Jel.) Emil. (Milan)	9 Prij. moći sv. Nik.
pet.	23	Desiderij m. (Željko)	10 Simon Zilota ap.
sub.	24	Ivana udovica	11 Mocius
ned.	25	5. po Uskrsu. Grgur VII. Urban	12 Ned. o Slijepom.
pon.	26	Filip Neri pr. Eleuterij	13 Glikerija muč.
utor.	27	Beda pr. Magdalena Pazzi	14 Izidor muč.
srđ.	28	Augustin, Vilim	15 Pahomije Vel.
četv.	29	Spasovo. Maksim b. (Veljko)	16 Voznesenije Gosp.
pet.	30	Ferdinando priznavalac	17 Andronik ap.
sub.	31	Angjela. Petrohila dj.	18 Petar i Dam.

Mjesečne mijene :

) Prvak 7. u 0 s. 34 m. u jutro (Trećak 22. u 11 s. 4 m. u več^e
 ☿ Uštap 15. u 2 s. 1 m. u jutro ☿ Mlagj 29. u 2 s. 12 m. po pod.

Svibanj	Sunce izlazi		Sunce zalazi	
4. "	4	44 "	7	10 "
11. "	4	34 "	7	19 "
18. "	4	26 "	7	28 "
25. "	4	19 "	7	35 "

Dužina dana : od 14 s. 31 m. do 15 s. 46 m. Dan naraste za 1 s. 15 m.

[illegible]

Lipanj

ima

(Junius)

30 dana

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
ned.	1	6. po Uskrsu. Justin mudri	19 N. Otaca Nik. sab.
pon.	2	Marcelin, Erazmo bisk.	20 Talalej i dr. muč.
utor.	3	Klotilda	21 Konstantin i Jelena
srd.	4	Kvirin biskup sisački	22 Isaakije prep.
četr.	5	Bonifacij biskup	23 Simeon prep.
pet.	6	Norberto bisk.	24 3. obr. gl. Iv. Krst.
sub.	7	Roberto opat	25 Karpo apost.
ned.	8	Duhovi. Medardo bisk.	26 Sošest. sv. Duha.
pon.	9	* 2. dan Duhova. Primo i Felic.	27 2. dan Duhova.
utor.	10	Margarita udov.	28 Nikita bisk.
srd.	11	Barnaba ap. (Kv.)	29 Teodosija muč.
četr.	12	Ivan Fakundo	30 Isak muč.
pet.	13	Antun Padovanski (Kv.)	31 Jermij ap.
sub.	14	Basilij Veliki bisk. (Kv.)	1 Justin filosof
ned.	15	Sv. Trojstvo. Vid i drugovi muč.	2 Nedj. Svih Svetih
pon.	16	Francisko Reg. prizn. (Fran)	3 Lukijan m.
utor.	17	Rajner pust. Adolf	4 Mitrofan bisk.
srd.	18	Marko i Marcelijan muč.	5 Doroteja sveč. m.
četr.	19	* Tilovo. Julijana, Gerv. i Prot.	6 Visarijon prep.
pet.	20	Silverij p., Regina	7 Teodot muč.
sub.	21	Alozij (Vjekoslav) prizn.	8 Pren. m. sv. Teod.
ned.	22	2. po Duh. Pavlin bisk.	9 2. po Duh. Kiril Al.
pon.	23	Alban m. Sidonija (Zdenka)	10 Aleks. i Antonin
utor.	24	Ivan Krstitelj	11 Bart. i Barn. ap.
srd.	25	Vilim op., Prosp b.	12 Onufrije i Pet. At.
četr.	26	Ivan i Pavao muč.	13 Akilina muč.
pet.	27	Srce Isusovo. Ladislav prizn.	14 Jelisej pror.
sub.	28	Leon II. papa (Lav)	15 Amos prorok
ned.	29	3. po Duh. Petar i Pavao	16 3. po Duh. Tihon č.
pon.	30	Spomen sv. Pavla	17 Manuel i dr. m.

Mjesečne mljene:

Prvak 5. u 1 s. 22 m. po pod. | Trećak 21. u 6 s. 33 m. u jutro
 Uštap 13. u 5 s. 28 m. po pod. | Mlagj 27. u 9 s. 53 m. u veče

Lipanj	Sunce izlazi	Sunce zalazi
1. dan	4 sata 14 min.	7 sati 42 min.
8. "	4 " 10 "	7 " 47 "
15. "	4 " 9 "	7 " 52 "
22. "	4 " 9 "	7 " 54 "
29. "	4 " 12 "	7 " 54 "

Dužina dana: od 15 sati 48 minuta do 16 sati 01 min.
 Dan naraste do 22. za 17 min., onda padne do konca za 4 min.

[illegible]

Srpanj

ima

(Julius)

31 dan

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
utor.	1	Teobaldo opat	18 Leontius †
srd.	2	Pohod B. D. Marije	19 Juda apost. †
četv.	3	Eulogij muč.	20 Metodije bisk. m. †
pet.	4	Udalrik bisk.	21 Julijan muč. †
sub.	5	<i>Ciril i Metodij ap.</i>)	22 Evsebij bisk. m. †
ned.	6	4. po Duh. Isaija prorok	23 4. po Duh. Agripina
pon.	7	Vilibaldo bisk.	24 Rogj. Ivana Krst.
utor.	8	Elizabeta (Jelisava)	25 Fevronija muč.
srd.	9	Brecko bisk.	26 David Solunski pr. †
četv.	10	7 braće m. Amalija dj. (Ljubica)	27 Sampson prep. †
pet.	11	Pijo I. papa muč.	28 Prijen. m. K. i I. †
sub.	12	Ivan Gvalberto op., Mohor m.	29 Petar i Pavao ap.
ned.	13	5. po Duh. Margareta dj. ☿	30 5. po Duh. Zb. ap.
pon.	14	Bonaventura bisk.	1 Kuzma
utor.	15	Henrik prizn. (Hinko)	2 Halj. B.
srd.	16	Skapularska Gospa	3 Jakinto m.
četv.	17	Aleksij prizn.	4 Andrija Kr., Marko
pet.	18	Kamilo prizn.	5 <i>Ciril i Metodije</i>
sub.	19	Vinko Paulski prizn.	6 Sisoj veliki
ned.	20	6. po Duh. Ilija pr. Jeronim ☾	7 6. po Duh. Toma i A.
pon.	21	Prakseda dj. m. Daniel	8 Prokopije velikom.
utor.	22	Marija Magdalena	9 Pankrat.
srd.	23	Apolinar bisk. muč.	10 40 m. Nikropolskih
četv.	24	Kristina dj. muč.	11 Euf. m. Olga
pet.	25	<i>Jakob ap. (Jakša)</i>	12 Proklo i Ilarije
sub.	26	<i>Ana mati B. D. M.</i>	13 Zbor Gavrila Ark.
ned.	27	7. po Duh. Pantaleon muč. ☿	14 7. po Duh. Akila
pon.	28	Viktor, Inocent m.	15 Vladimir Vel.
utor.	29	Marta dj. Feliks II. p.	16 Atinog.
srd.	30	Abdon i Senen m.	17 Marina muč.
četv.	31	Ignacij Lojola priz. (Vatroslav)	18 Emilijan muč.

Mjesečne mijene :

☾ Prvak 5. u 4 s. 17 m. u jutro. ☾ Trećak 20. u 12 s. 3 m. o pod.
☿ Uštap 13. u 7 s. 2 m. u jutro. ☿ Mlagj 27. u 6 s. 21 m. u jutro.

Srpanj	Sunce izlazi	Sunce zalazi
6 dan	4 sata 16 min.	7 sati 53 min.
13. "	4 " 22 "	7 " 49 "
20. "	4 sata 29 "	7 " 43 "
27. "	4 " 36 "	7 " 36 "

Dužina dana: od 16 s. 1 m. do 15 s. 6 m. Dan padne za 55 m.

[illegible]

Kolovoz

ima

(Augustus)

31 dan

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
pet. sub.	1 2	Petar u okovima Alfonso Lig. b., Stjep. I. papa	19 20 Makrina prep. Ilijin dan
ned. pon. utor. srd. četv. pet. sub.	3 4 5 6 7 8 9	8. po Duh. Augustin Kazotić) Dominik prizn. Snježna Gospa Preobraženje, Siksto II. papa Kajetan prizn. Donat b. Cirijak i dr. m. Roman muč.	21 22 23 24 25 26 27 8. po Duh. Simeon Marija Magdalena Ezekijel Hristina muč. Usp. s. Ane Jermolaj muč. Pantelejmon muč.
ned. pon. utor. srd. četv. pet. sub.	10 11 12 13 14 15 16	9. po Duh. Lovrinac muč. (Lovro) Tiburcij i Suzana m. ☿ Klara djev. Hipolit i Kasijan m. Eusebij prizn. + Velika Gospa. Roko	28 29 30 31 1 2 3 9. po Duh. Prohor, Kalinik muč. Sila Jevdokim muč. 1 Ukazanje sv. Križa + 2 Stjepan muč. + 3 Isakij, Dalmati dr.
ned. pon. utor. srd. četv. pet. sub.	17 18 19 20 21 22 23	10. po Duh. Hijacint pr., Liberat Helena. Agapit muč. ☾ Ludovik bisk. * Stjepan Kralj Ivana Franciska ud. Timotej i dr. m. Filip Benicij pr. Sidonij (Zdenko)	4 5 6 7 8 9 10 10. po Duh. 7 ml. Ef. Evsignij muč. + Preobraž. Gosp. Dometije i dr. m. + Emilijan b. isp. + Matija ap. + Lavrentij muč.
ned. pon. utor. srd. četv. pet. sub.	24 25 26 27 28 29 30	11. po Duh. Bartol ap. (Bariša) Ludovik prizn. ☼ Zefirin papa muč. Josip Kalasancij prizn. Aurelij Augustin bisk. Glavosjek Ivana Krstitelja Roza dj., Feliks i Adaukto m.	11 12 13 14 15 16 17 11. po Duh. Evplo Fotij i Anikit m. + Maks. + Miheja prör. + Uspenije Bogor. Prijen. ubr. Hrist. Miron muč.
ned.	31	12. po Duh. Rajmundo prizn.	18 12. po Duh. Flor i L.

Mjesečne mijene:

☾ Prvak 3. u 9 s. 11 m. u veče | ☾ Trećak 18. u 4 s. 37 m. po pod.
☿ Uštap 11. u 6 s. 39 m. u veče | ☼ Mlagj 25. u 4 s. 37 m. po pod.

Kolovoz	Sunce izlazi	Sunce zalazi
3. dan	4 sata 44 mln.	7 sati 27 min.
10. "	4 " 53 "	7 " 17 "
17. "	5 " 1 "	7 " 6 "
24. "	5 " 10 "	6 " 54 "
31. "	5 " 19 "	6 " 41 "
Dužina dana : od 15 s. 3 m. do 13 s. 29 m. Dan padne za 1 sat 34 m.		

Dan	D n e v n i k	Primitak		Izdatak	
		K	fil.	K	fil.
1	1. dan				
2	2. dan				
3	3. dan				
4	4. dan				
5	5. dan				
6	6. dan				
7	7. dan				
8	8. dan				
9	9. dan				
10	10. dan				
11	11. dan				
12	12. dan				
13	13. dan				
14	14. dan				
15	15. dan				
16	16. dan				
17	17. dan				
18	18. dan				
19	19. dan				
20	20. dan				
21	21. dan				
22	22. dan				
23	23. dan				
24	24. dan				
25	25. dan				
26	26. dan				
27	27. dan				
28	28. dan				
29	29. dan				
30	30. dan				
31	31. dan				

Rujan

ima

(September)

30 dana

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
pon.	1	Egidij opat. 12 braće muč.	19 Andrija muč.
utor.	2	Zenon m.	20 Samuel
srd.	3	Mansvet bisk.	21 Tadej ap.
četv.	4	Rozalija djev. (Ružica)	22 Agaton i dr.
pet.	5	Laurentij bisk.	23 Lupo i Irenej m.
sub.	6	Zaharija papa	24 Jevtibije muč.
ned.	7	13. po Duh. Angj. ned. Marko Kr.	25 13. po Duh. Vartol.
pon.	8	* Rođ. bl. Dj. (Mala Gospa).	26 Adrijan
utor.	9	Petar Klaver, Gorg.	27 Pimen
srd.	10	Nikola Tol. prizn.	28 Mojsija Etiop. prep.
četv.	11	Pulherija djev.	29 Usjekovanje †
pet.	12	Ime <i>Marijino</i> . Macedonij muč.	30 Aleksandar patrij.
sub.	13	Amat bisk.	31 Pojas Bogorodičin
ned.	14	14. po Duh. Uzvišenje sv. križa	1 14. po Duh. Simeon
pon.	15	<i>Žalosna Gospa</i> . Niceta	2 Mamant, Ivan ap.
utor.	16	Kornelij i Ciprijan m. Ljudm. ☿	3 Antim
srd.	17	Rane sv. Franciska (Kvatre) †	4 Vavila muč.
četv.	18	Josip Kupert. prizn.	5 Zaharija prorok
pet.	19	Januarij bisk. muč. (Kvatre) †	6 Evdoksije muč.
sub.	20	Eustahij i dr. muč. (Kvatre) †	7 Sozon muč.
ned.	21	15. po Duh. Matej ap. i ev.	8 Rogjenje B. D. M.
pon.	22	Mauricij muč.	9 Joakim i Ana
utor.	23	Lino p. m., Tekla dj.	10 Menod.
srd.	24	Gerardo bisk. muč.	11 Teodora prep.
četv.	25	Kleofa muč.	12 Avtonom sveć. muč.
pet.	26	Ciprijan i Justina	13 Kornelij stotnik
sub.	27	Kuzma i Damjan muč.	14 Krstov dan
ned.	28	16. po D. Većeslav muč.	15 16. po Duh. Nikita
pon.	29	<i>Mihovil arhangjel.</i>	16 Evfemija vlm.
utor.	30	Jeronim prizn.	17 Sofija

Mjesečne mijene :

☾ Prvak 2. u 3 s. 22 m. po pod. ☾ Trećak 16. u 10 s. 32 m. u veče
☿ Uštap 10. u 4 s. 51 m. u jutro ☼ Mlagj 24. u 5 s. 31 m. u jutro

Rujan	Sunce izlazi	Sunce zalazi
7. dan.	5 sati 28 min.	6 sati 28 min.
14. "	5 " 36 "	6 " 14 "
21. "	5 " 45 "	6 " 1 "
28. "	5 " 53 "	5 " 47 "

Dužina dana: od 13 s. 25 m. na 11 s. 47 m. Dan padne za 1 sat 38 m.

[illegible]

Listopad

ima

(October)

31 dan

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
srd.	1	Remigij opat	18 Evmenij i Ariadna
četr.	2	Leodegar bisk.	19 Trofim i dr. muč.
pet.	3	Kandid muč.	20 Jevstatij muč.
sub.	4	Francisko As. pr. Aurea (Zlata)	21 Kodrat ap. Jona pr.
ned.	5	17. po D. Sv. Čislo. Placid i dr. m.	22 17. po Duh. Foka m.
pon.	6	Bruno, Fides	23 Zač. I. K.
utor.	7	Marko p.	24 Tekla
srd.	8	Brigita ud., Demetrije muč.	25 Evfrosima muč.
četr.	9	Dionisij bisk.	26 Ivan Evangj.
pet.	10	Francisko Borg.	27 Kalistrat i dr. m.
sub.	11	Nikasij bisk. muč.	28 Hariton isp. Baruh
ned.	12	18. po Duh. Maksimilijau b. m.	29 18. po Duh. Kirijak
pon.	13	Eduard prizn. (Slavko)	30 Grigorij Arm. m.
utor.	14	Kalist papa m.	1 Pokrov Bogorod.
srd.	15	Teresija djev.	2 Kiprijan
četr.	16	Gal opat	3 Dionisij Ar. bisk.
pet.	17	Hedviga udov.	4 Jerotej muč. sveč.
sub.	18	Luka evangjelist	5 Haritina muč.
ned.	19	19. po Duh. Petar Alkantarski	6 19. po Duh. Toma
pon.	20	Ivan Kentski prizn. Vendelin op.	7 Sergij i Bako muč.
utor.	21	Ursula i dr. djev.	8 Pelagia
srd.	22	Margareta Marija	9 Jakov Alfejev ap.
četr.	23	Ivan Kapis. prizn.	10 Evlampije muč.
pet.	24	Rafael ark.	11 Filip dj.
sub.	25	Hrisanto i Darija muč.	12 Probo, Tarah i dr. m.
ned.	26	20. po Duh. Evarist papa muč.	13 20. po Duh. Karpo
pon.	27	Sabina muč.	14 Paraskeva (Petka)
utor.	28	Simon i Juda ap.	15 Lukijan
srd.	29	Zenobij muč.	16 Longin stotnik
četr.	30	Klaudij muč.	17 Osija prorok
pet.	31	Vuk (Wolfg.) b.	18 Luka ev.

Mjesečne mijene:

☾ Prvak 2. u 9 s. 37 m. pr. pod. ☾ Trećak 16. u 6 s. 5 m. u jutro
 ☼ Uštap 9. u 2 s. 39 m. po pod. ☼ Mlagj 23. u 9 s. 39 m. u veče

Listopad	Sunce izlazi	Sunce zalazi
5 dan	6 sati 3 min.	5 sati 34 min.
12 "	6 " 12 "	5 " 21 "
19 "	6 " 21 "	5 " 8 "
26 "	6 " 31 "	4 sata 57 "

Dužina dana: od 11 s. 43 m. do 10 s. 1 m. Dan padne za 1 sat 42 m.

[illegible]

Studen

ima

(November)

30 dana

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
sub.	1	Svi Sveti)	19 Joel prorok
ned.	2	21. po Duh. Justin	20 21. po D. Artemije
pon.	3	Dušni dan. Huberto bisk.	21 Ilarion Vel. prep.
utor.	4	Karlo Boromejski b.	22 Averkije Jerapoljski
srd.	5	Emerik (Mirko)	23 Jakov ap.
četr.	6	Leonard prizn.	24 Areta muč.
pet.	7	Engelberto b.	25 Markijan muč.
sub.	8	Četiri okrunjena mučenika ☸	26 Dimitrije vlkmuč.
ned.	9	22. po Duh. Teodor (Božidar) m.	27 22. po Duh. Nestor
pon.	10	Andrija Av. prizn.	28 Terentije muč.
utor.	11	Martin bisk.	29 Anastasija muč.
srd.	12	Martin papa muč.	30 Zinovij i Zinovija m.
četr.	13	Stanislav prizn. Didak	31 Stahij i Amplij ap.
pet.	14	Ivan Trogirski ☸	1 Kuzma i Damjan
sub.	15	Leopold prizn. Gertruda djev.	2 Akindin i dr. m.
ned.	16	23. po Duh. Edmundo bisk.	3 23. po D. Akepsin
pon.	17	Gregorij čudotv. muč.	4 Joanikij pust.
utor.	18	Roman pr., Eugen	5 Galaktion muč.
srd.	19	Elisabeta ud.	6 Pavao ispovj.
četr.	20	Feliks Valoa prizn. (Srećko)	7 Jeron i dr. m.
pet.	21	Prikazanje Bl. Dj. Mar.	8 Zbor Mihajla arh.
sub.	22	Cecilija djev. muč. (Cilika) ☸	9 Onisifor i Porfirij
ned.	23	24. po Duh. Klement papa muč.	10 24. po Duh. Erasto
pon.	24	Ivan od kr. m. Hrisogon (Kreševan)	11 Teodor Studita
utor.	25	Katarina djev. m.	12 Josafat
srd.	26	Silvester opat.	13 Ivan Zlatousti
četr.	27	Virgilij bisk.	14 Filip ap.
pet.	28	Sosten uč. Pav.	15 Gurij (post Božić) †
sub.	29	Saturnin muč.	16 Matej ap. i ev. †
ned.	30	1. adventska. Andrija apostol.))	17 25. po D. Grigorije

Mjesečne mijene:

☸ Prvak 1. u 2 s. 43 m. u jutro ☸ Trećak 14. u 4 s. 40 m. po pod.
☸ Uštap 8. u 0 s. 35 m. u jutro ☸ Mlagj 22. u 1 s. 20 m. po pod.
)) Prvak 30. u 5 sati 47 m. po podne.

Studen	Sunce izlazi	Sunce zalazi
2. dan	6 sati 40 min.	4 sata 48 min.
9. "	6 " 51 "	4 " 37 "
16. "	7 " 1 "	4 " 29 "
23. "	7 " 10 "	4 " 22 "
30. "	7 " 19 "	4 " 18 "

Dužina dana: od 9 s. 57 m. do 8 s. 41 m. Dan padne za 1 sat i 16 m.

Prosinao

ima

(December)

31 dan

Dani		Za rimo-katolike	Za istočnu crkvu
pon.	1	Eligij b., Natalija (Božena)	18 Platon i Roman
utor.	2	Bibijana m.	19 Abdija
srd.	3	Francisko Ksaverski †	20 Grigorije Dekap.
četr.	4	Barbara dj. m., Petar Hriz.	21 Uvod Bogorod.
pet.	5	Sava opat †	22 Filimon ap.
sub.	6	Nikola biskup †	23 Amfilohij, Grigorij
ned.	7	2. adv. Ambrosije biskup ☿	24 26. po D. Kliment
pon.	8	Bezgrješno zač. Bl. Dj. M.	25 Jekaterina †
utor.	9	Leokadija dj. m.	26 Alipij †
srd.	10	Pren. kuće loret., Melkiad pap. †	27 Jakob Persij. vl. †
četr.	11	Damas papa m.	28 Stjepan m. †
pet.	12	Maksencij muč. †	29 Paramon m. †
sub.	13	Lucija djev. muč. †	30 Andrija apostol
ned.	14	3 adv. Materice ☾	1 27. po Duh. Naum
pon.	15	Irenej bisk.	2 Avakum prorok †
utor.	16	Eusebij b. m.	3 Sofonije prorok †
srd.	17	Lazar bisk. (Kvatre) †	4 Barbara †
četr.	18	Očekivanje poroda	5 Sava osveć. prep. †
pet.	19	Nemesij muč. (Kvatre) †	6 Nikolaj †
sub.	20	Amon muč. (Kvatre) †	7 Ambrosij bisk.
ned.	21	4. adv. Oci	8 28. po D. Patapije
pon.	22	Zenon muč. ☼	9 Bezg. zač. P. B. †
utor.	23	Viktorija djev. muč.	10 Mina i dr. muč. †
srd.	24	Adam i Eva. Badnjak †	11 Daniel Stupnik †
četr.	25	Rogjenje Kristovo. Božić	12 Spiridion čud. †
pet.	26	* Stjepan prvi muč.	13 Eustatije i dr. m. †
sub.	27	<i>Iran apostol i evangjelist</i>	14 Tirso i dr. muč.
ned.	28	N. po Božiću. Mladenci	15 Nedjelja Praotaca
pon.	29	Toma bisk. muč.	16 Agej prorok †
utor.	30	David kralj ☾	17 Daniel prorok †
srd.	31	<i>Silvestar p.</i>	18 Sebastian muč. †

Mjesečne mijene:

☿ Uštap 7. u 11 s. 3 m. pr. p. ☼ Mlagj 22. u 11 s. 55 m. pr. p.
 ☾ Trećak 14. u 7 s. 2 m. pr. p. ☾ Prvak 30. u 6 s. 25 m. u jutro

Prosinao	Sunoe izlazi	Sunoe zalazi
7. dan	7 sati 28 min.	4 sata 16 min.
14. "	7 " 34 "	4 " 16 "
21. "	7 " 38 "	4 " 18 "
28. "	7 " 41 "	4 " 23 "

Dužina dana: od 8 sati 40 minuta do 8 sati 25 minuta. Dan padne do 22. za 20 min., a do konca naraste za 5 min.

Kakova će biti godina 1919.?

Godina 1919. je uopće vrlo suha i umjereno topla.

Proljeće je s početka dosta vlažno, ima jakog mraza i smrzavice, koja i do lipnja traje.

Ljeto je vrlo suho; dani su vrući, a noći hladne. Završava se žestokom grmljavinom.

Jesen je ugodna, suha i lijepa; rano se javlja mraz.

Zima počinje s ostrim vremenom, ali naskoro postaje bolje. Vrlo je nestalna.

Vrijeme u pojedinim mjesecima:

Siječanj je u početku studen, od 16. hladan kroz nekoliko dana, 20. snijeg do 27., onda kiša i snijeg do konca.

Mjesec siječanj s mnogo vode —
Vinogradi slabo rode.

Veljača počinje s tmurnim, kišovitim vremenom, 9. i 10. lijepo, onda 3 dana snijeg, zatim vrlo hladno, 18. kiša.

Kad veljačom vlada zima,
Ovo seljak rado ima.

Ožujak je ponajviše ružan i oštar, 22. i 23. vrlo hladno, od 25. do konca mraz i smrzavica, preko dana blago.

Kad ožujak pun je leda,
Tada seljak tužno gleda.

Travanj je u početku hladan, 4. lijep i topao, 8. vjetrovito s plohom, od 9. do 11. lijepo i toplo, prema koncu nevrijeme s grmljavinom, te vrlo hladno i tmurno.

Travanj suh
Skup je kruh.

Travanj vedar noću
Škodi vinu, voću.

Svibanj je u početku oštar, vjetrovit i hladan, od 4.—15. lijepo sa nešto grmljavine i kiše, 24. mraz, 27. lijepo, zatim hladno, kiša i grmljavina.

Kad u svibnju grmi, sijeва,
Veseo tad seljak pjeva.

Lipanj je u početku vrlo nestalan, od 11.—14. hladan, 15. kiša, 20. rano hladno, 22. i 23. lijepo i toplo, zatim kiša i hladno do konca.

Lipanj hladan,
Seljak gladan.

Srpanj u početku hladan i tmuran, 7.—18. lijep i topao, 19.—21. kiša, onda do konca vrlo vruće.

Srpanj-dani jasni —
Usjevi su krasni.

Kolovoz do 6. topao, 8. kiša, onda tmurno, 13. lijepo, zatim često bura s mnogo kiše i umjereno toplo.

Kolovozom sunce sije —
Rujno vince srce grije.

Rujan u početku topao i jasan, 11. kiša, od 18.—25. nestalno i vjetrovito, 28. lijepo i toplo, onda kiša.

Kad u rujnu kiša lije,
Slabo tad se vino pije.

Listopad u početku lijep s mrazom, 7. kiša, 8.—14. tmurno i hladno, zatim ponajviše vjetrovito s kišom i snijegom.

Listopad je, — list se s grane ne da:
Zimi bit će mnogo snijega, leda.

Studen do 14. kišno vrijeme i prilično hladno, 16. snijeg, 17.—20. kiša, onda ugodno i toplo.

Rano l' studen-zima počne,
Rano ona tad i dočne.

Prosinac u početku snijeg, 3.—8. nestalno, 10.—14. vrlo hladno i mnogo snijega, onda vedro i hladno.

O Božiću zelen brijeg,
O Uskrsu leden snijeg.

Ovako stoljetni kalendar. A kako će dobri Bog, to je u Njegovoj svemožnoj ruci.

Prosta godina 1919.

I. Godovni račun.

1. Zvijezda vladarica	Sunce
2. Zlatni broj kruga mjesečnoga (numerus aureus) . . .	1
3. Mjesečno kazalo (epakta) {	po Grgurovu koledaru . . . XXIX
	po Julijevu koledaru . . . XI
4. Krug sunčani (cyclus solaris)	24
5. Nedjeljno slovo (littera Dominicalis) {	po Grgur. kol. . . E
	po Julijevu kol. . . F
6. Broj daće rimske (indictio Romana) {	po Grgur. kol. . . 2
	po Julijevu kol. . . 2

II. Pomične svetkovine.

U zapadnoj crkvi:

Ime Isusovo . . .	2. siječnja
Sedamdesetnica .	16. veljače
Pepelnica	5. ožujka
Sedam žal. bl. Dj.	
Marije	11. travnja
Uskrs	20. travnja
Spasovo	29. svibnja
Duhovi	8. lipnja
Trojstvo	15. lipnja
Tijelovo	19. lipnja
Srce Isusovo . . .	27. lipnja
Angjeoska nedj. .	7. rujna

Ime Marijino . . .	12. rujna
Sv. čislo	5. listopada
I. adv. nedjelja . .	30. studena
Nedjelja po Duhovima ima 24,	
a po Bogojavljenju ih ima 5.	

U istočnoj crkvi:

Triodium	27. siječnja
Sedamdesetnica . .	3. veljače
Početak posta . . .	18. ožujka
Uskrs	7. travnja
Spasovdan	16. svibnja
Duhovi	26. svibnja

III. Dani norme.

1. *Blagovijest* 25. ožujka; 2. *Uskrs* 20. travnja; 3. *Duhovi* 8. lipnja; 4. *Tijelovo* 19. lipnja; 5. *Mala Gospa* 8. rujna; 6. *Božić* 25. prosinca.

IV. Kvaterni posti.

Proljetni poslije pepelnice 12. 14. i 15. ožujka.

Ljetni poslije Duhova 11. 13. i 14. lipnja.

Jesenski poslije Križeva 17. 19. i 20. rujna.

Zimski poslije sv. Lucije 17. 19. i 20. prosinca.

V. Četiri godišnje dobe.

<i>Proljeće</i> počinje	21. ožujka	u 5 sati 19 min. po podne
<i>Ljeto</i>	22. lipnja	u 12 sati 54 min. o podne.
<i>Jesen</i>	24. rujna	u 3 sata 35 min. u jutro.
<i>Zima</i>	22. prosinca	u 10 sati 27 min na večer.

Pomrčine u godini 1919.

Godine 1919. bit će dvije sunčane i jedna mjesečeva pomrčina, od kojih će se u srednjoj Evropi vidjeti mjesečeva pomrčina.

I. Potpuna sunčana pomrčina 29. svibnja 1919.

Početak pomrčine uopće 29. svibnja u 11 sati 33'5 m. pr. podne
" potpune pomrčine 29. svibnja u 12 sati 28'6 m. o podne
Najveće pomrčanje . . . 29. svibnja u 2 sata 8'7 m. po podne
Konac potpune pomrčine . 29. svibnja u 3 sata 48'9 m. po podne
" pomrčine uopće . . 29. svibnja u 4 sat 44'0 m. po podne

Pomrčanja će se vidjeti u južnoj Americi, južnom dijelu Atlantskog Oceana, Africi, jugozapadnom rtu Arabije, na Madagaskaru i na onim dijelovima Indijskog Oceana, koji graniče uz obalu zapadne Afrike. Potpuna pomrčina ide kroz južni Peru, sredinom Bolivije i Brazilije, preko otoka Sv. Pavla, kroz francuski Kongo, Kongo državu te svršava na istočnoj obali Afrike už no od Zanzibara.

II. Djelomična pomrčina mjesečeva 7. i 8. studenoga 1919.

Početak pomrčine 7. studenoga u 11 sati 58'3 m. u večer
Središnja pomrčina 8. studenoga u 0 sati 44'1 m. u noći
Konac pomrčine 8. studenoga u 1 sat 29'9 m. u jutro.
Najveće pomrčanje u dijelovima mjesečevog promjera = 0'18.

Pomrčanje će se vidjeti u Aziji osim istočnog dijela, u Evropi, Africi, u Atlantskom Oceanu i u Sjevernoj i Južnoj Americi.

III. Kružna sunčana pomrčina 22. studenoga 1919.

Početak pomrčine uopće 22. studenoga u 1 sat 14'4 m. po podne
" kružne pomrčine 22. studenoga u 2 sata 24'2 m. po podne
Konac kružne pomrčine 22. studenoga u 6 sati 3'9 m. na večer
" pomrčine uopće 22. studenoga u 7 sati 13'7 m. na večer

Pomrčina će se vidjeti u jugoistočnom dijelu Sjeverne Amerike, u južnoj Grenlandiji, u Srednjoj Americi, u sjevernom dijelu Južne Amerike, u Atlantskom Oceanu, Islandiji, Engleskoj, Španjolskoj, Francuskoj, u sjevero-zapadnom dijelu Italije i u sjevero-zapadnom dijelu Afrike. Kružna pomrčina počinje u Texasu, ide kroz zaljev Meksički, preko Kube, Haiti, duž sjeverne obale Južne Amerike, ulazi kod Bissaa u sjevero-zapadnu Afriku te svršava u blizini Timbukta.

Stogodišnji gatalac

za prostu godinu

1919.

Zvizda vladalica tako zvana: **Sunce.**

Bože sveti, Bože svemogući,
 Gospodaru, svitom vladajući!
 Kakva čuda, straha golemoga!
 Što zadesi stvora nevoljnoga?
 Što se zbiva, što li se dogagja?
 Svít umire, ili se nov ragja?
 Plamen suklja po nebeskom svodu,
 Vapaj ječi po čovječjem rodu,
 Oganj šušti, oganj strahoviti,
 Kani li sad svitu Bog suditi?
 Mislio bi, kraj je svitu sada,
 Božja sveta srušit će se zgrada,
 Poginut će sveta duša svaka,
 I sunce će izgubiti traka,
 Ni pod zemljom crv se spasit ne će,
 Ni ptičica živa ne odleće.
 — Bože sveti, Bože svemogući,
 Gospodine, milost imajući,
 Kakvu kušnju, straha golemoga,
 Pustio si vrh na naroda svoga!
 Kog ti stvori, koga uzdržaješ,
 Komu hrane i života daješ,
 Zašto kriješ tvoje lice sveto?
 Zašto biješ tvoje dite klete?
 Nije dosta prolivene krvi,
 Srdžba tvoja hoće da sve smrvi.
 Obrati mi sveto lice tvoje,
 Razvedri mi noć i dane moje,
 Da uvidjam sile i kriposti,
 Ljudma tvoje navišćam mudrosti.
 U staro si vrime potop slao,
 Na Sodomu sumporaču dao,
 Drugi put si poslo pomor kuge,
 A sad ratom biješ grišne slugē!
 Proroke si slao za pouku,
 Pedepse ti da naviste puku;
 Daj prosvitli pouku gatalca,
 Da puk sluša stogodišnjeg starca,
 Da uvidi tvoje opomene,

Da ju na svoj boljitak okrene.
 — Bič se Božji zapritio svitu,
 Da izvrši kaznu strahovitu,
 Da narode raskošne pokara,
 Oholice do praha obara,
 Zatresao ovog svita grane,
 Da sa stabla truhla voća spanu,
 Ognjem hara sela i gradove,
 Mačem bije kneze i pukove
 Obarajuć grišne i nevine,
 Da zavapi svatko Božje ime.
 — Kad izvrši Bog svoje pravice,
 Povratit će mač svoj u korice,
 Ne će oganj uništiti sv'jeta,
 Ne će pasti Božja zgrada sveta,
 Nit se ubit sveta duša svaka,
 Ni ostati brez sunčanih traka.
 Nov će život osvanut u svemu,
 Nov se čovik porodit po njemu,
 Nova snaga okripit će ljude,
 Od grišnika sluga Božji bude.
 — Blago puku, koji to uvigja,
 Na duši si grišne rane vida,
 Te se kaje i pokore prima,
 Za boljitak tvrdu volju ima.
 Na nov život iza sna se budi,
 Pravo hoda i čestito sudi,
 Držat će se zakona i pravde
 Med narodom ne zamećat kavge,
 Ne gnjetati male i mirnije,
 Ne otimat bližnjemu svetinje.
 — I mom rodu nova zora rudi,
 Iz mrtvila da se već razbudi,
 Novo sunce sjat će za buduće,
 Novo srce nek zakuca vruće.
 Kad željezo u vatri se žari,
 Svaku rgju uništiju vari,
 Kod kladiiva nemilo ga biju,
 U jedno se komadići sliju.
 Brat sa bratom sjedinit se valja,
 Brat u brata svoju nadu stavlja,
 Rod svoj ljubi brez sebične želje,
 Rad njeg umri, nema slave velje.
 — A sad još čuj nauk zvizdoznanca,
 Svitovanje ljubećeg ti starca,
 Al ne čekaj primnoga gatanja,
 Ni vraćanja, ni prorokovanja.

Ovo je zlo stalo na put znanju,
 Proučanju, svakom poučanju
 Ne dajemo mista svakoj gizdi,
 Nit tražimo puta drugoj zvizdi,
 Jedna zvizda jedina se pita,
 Šta će izvest iz toga zla svita,
 Zvizda, što se zove vladalica,
 »Mir« se želi, ukazo svog lica!
 — Zvizdoznanci i gatalci vele,
 Da »Mars« vlada te godine cele
 U prividnom nebesnom znaku;
 »J a r a c« zvizda gre po noćnom mraku,
 Mars je bio od rata bog stari,
 A jarac se vazda jarom jari,
 Po gatalcu zato te planete
 Pokazuju mržnje i osvete.
 Rogoborna megju dva znamenja
 Ovo lito pute svoje menja.
 Taka lita ne bivaju zgodna,
 Ni za žetvu ni za vino rodna.
 Žitu će se cina povisiti,
 Jer tog roda ne će mnogo biti.
 Z o b i j e č a m sridnje ruke bit će
 Tražit će s nestašice piće.
 Ako imaš radenika svojih,
 Zemlju drobi i marljivo gnoji,
 Za kukuruz pripravi i sadi,
 Veliku ćeš probit iz njeg brati.
 Al ne posluš ko u staro vrime,
 Samo žita ili drugo sime,
 Od tog više unosi biljarstvo,
 Baštovanje, promet i stočarstvo,
 Za konoplju svatko će sad pitat,
 A kudilja prvu čast uživat,
 Jer za hranom prva nužda važi,
 Odilo se najžurnije traži,
 Oba ploda ko nasije dosti,
 Ubirat će najviše mudrošti.
 — Evo, brate, srca mog ljubimče,
 Stari pobro, vridni poljodilče,
 Gle, kako se podiže ti cina,
 Tvoja roba te vridnosti ima,
 Drugo sve je gizda, briga mala,
 Kruh je prvo spasenje od zala,
 Za grudvicu zemlje svak se hvata,
 U njoj leži sigurnost i nada.
 Sad se lati marnog poslovanja,

Da povećaš vridnost tvoga stanja,
Sav ponosan ljubi tvoju muku,
Ralo ne daj izbiti iz ruku.
Hvaljen budi svaki čestit gazda,
Kojemu se ne proda ni brazda.

A sad, brate, s Bogom srićan osto,
Blagoslovom još srićniji posto,
Božja milost i odluka tvoja
Podigla te do nebeskih voja,
Podigla ti oranicu, slime,
Podičila tvoje slavno ime!
Da ne budeš gorjem sluga podan,
Da ne budeš zbog pravice prognan,
Da ne služiš, da se ne rastužiš,
Da si marom napridak zaslužiš,
Da ti srce zaigra od nade:
Lipše dane Svemogući dade.
A kad čuješ poziv tvoje nane,
Hitro skoči na noge lagane,
Te poljubi željkovano lice,
Kad ugledaš mile nam »Danice«.

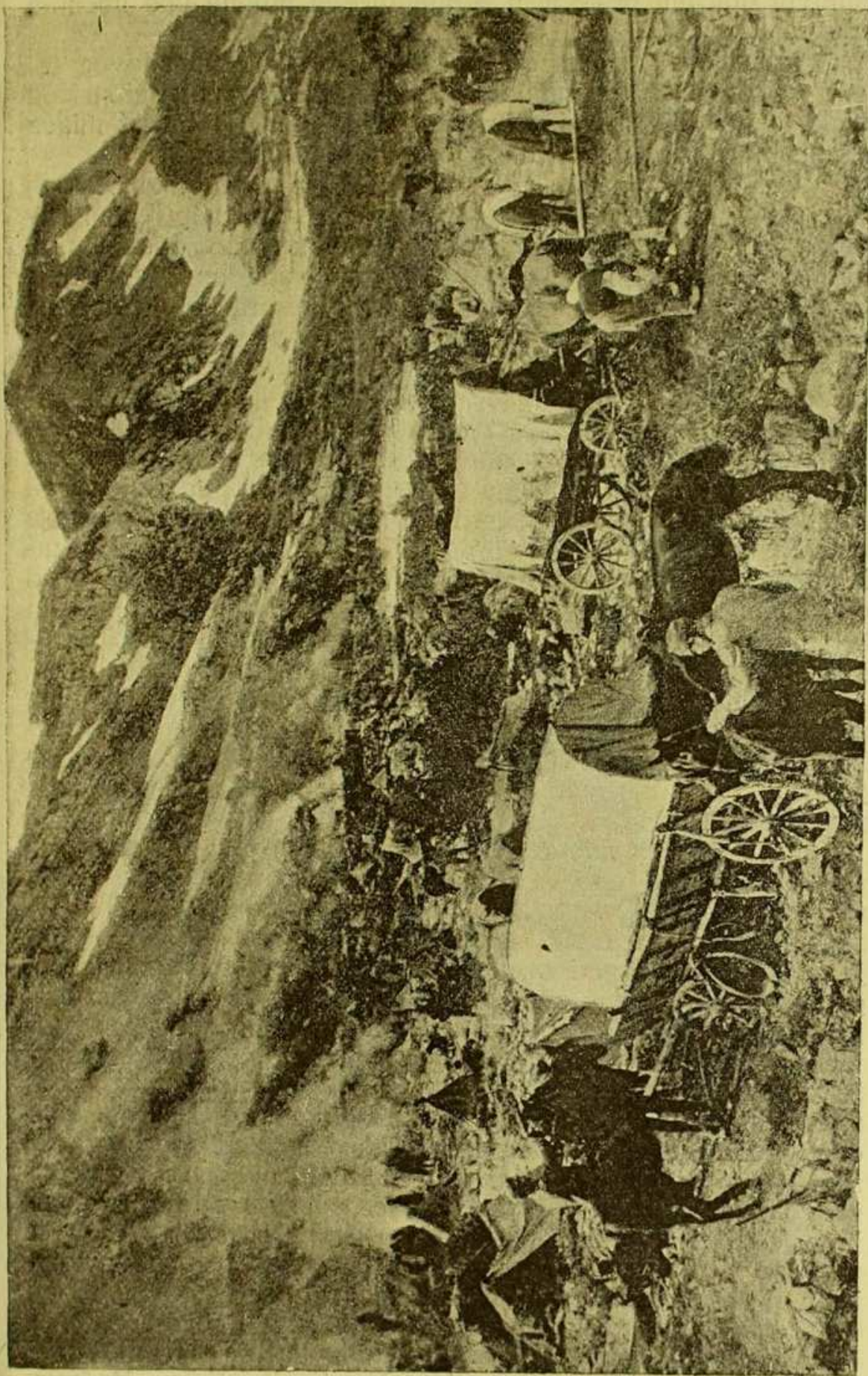
† Pajo Kujundžić

1859—1915.

God. 1911. doneli smo sliku g. Paje Kujundžić u »Danici« onom prigodom, kada je bio izabran župnikom parokije subotičke kod sv. Gjurgja. A evo sad žalosnu vist donášamo: da je g. Pajo istupio iz reda narodnih borioca. Još 10. listopada g. 1915. izdahnuo je svoju plemenitu dušu, te smo uz veliko saučeešće sahranili ga u njegovu obiteljsku grobnicu.

Spominjemo se opet njega, jer se u njegovom životu zrcali najviriije naša narodna borba posljednjih 40 godina.

Pajo Kujundžić se rodio 15. svibnja g. 1859. od najveće subotičke porodice: Kujundžić, koja je našem narodu toliko naučnih ljudi dala. U isto vrime tri svitovna svećenika i jedan Franjevac su potekli iz familije Kujundžić. Pavao je svršivao svoje gimnazije u Subotici a bogosloviju u Kaloči, i zaređen je bio za svećenika 3. lipnja g. 1882., te je kapelanovao u Bikiću i u doljnjem Monoštoru. Ovoga se mista vazda rado sićao, i o

Izmedju Brente i Piave: Veliko taborovanje naših četa.

njihovih običajih pisao je u Antunovićeve novine pod imenom »Sirotan«.

Velika se narodna borba ukazala već kod njegovog izbora za viroučitelja u subotičkoj gimnaziji. Nezavisnjaci su pod svaku cinu hteli Maćiku Varga izabrati, al ih je oborila mlada stranka Mamužićana kandidaturom Paje Kujundžić.

Ova njegova pozicija vazda je bila trn u oku nikoj visokoj gospodi, te su ga za to dvadeset i pet godina neprikidno napadali, kano da su iz zavire nakanili u njemu utući cio naš narod. Kad se gimnazija priseljivala u novu zgradu onda su Bileći s velikim županom na uškanje drugih profesora i zavidnika izrekli, da pop Pajo ne će pristupiti prag nove zgrade. Išle su deputacije u Peštu, u Kaloču protiv njemu, dobivao je ponude za župe, pritnje za podignuće, al je on ostao jak ko čelik, nepomičan kao stina. Nije izazivao napadaje, al ni se ni uklanjao borbi; nije tajio zalegje napadaja, nije branio sebe, nego našu narodnu stvar. »Nije pitanje o tom — pisao je na Kaljaču — ko, nego što se napada; uzgredna je stvar moja osoba, glavna je stvar načelo, zbog kojeg se protiv meni ruje.« — Pokažite mi zakona, protiv kojemu sam sagrišio? Ako sam sagrišio proti crkvenom redu, kaznite me kao svećenika po njemu; ako sam krivac državnog zakona, kao i drugi građanin, podnet ću strogost kazne.« Pobidio je. Napadaji su za vrime umukli.

Mađarske novine su ga stalno napadale zbog njegovog narodnog osićaja, kojega on nikada nije krio. Kada su ga izabrali župnikom, prid sidnicom istom je ovo svoje čuvstvo izjavio: »Volim moj narod bolje nego drugo što; a to mi niko prigovoriti ne smi.«

Po Ivanu Antunoviću bio je prvi i najviše zaslužan za naš narod. Smatrali smo ga i zvali »Ocem« naroda: otac Pavle, narodni svetak »Oci« svake godine njemu smo čestitali. Svi smo se oko njega kupili kao pilići oko svoje majke. A on nas je svakog primio pod svoje okrilje, uzeo pod obranbu. Njegova je kuća bila kao niki narodni dom, ovde se mladež sakupljala, a on nije žalio žrtvovati na skupštine, na gozbe, na agitacije. On nas je kupio, uzgrijavao, veselio, budio, oduševljavao. Kao gimnazijalni profesor neposredno se doticao podmlatka; on ih je učinio narodnjacima, skupio ih u »Kolo mladeži«. Narodna škola bila mu je ideal života. U subotičkoj školskoj stolici svojim pridlogom zahtivao uvođenje našeg jezika u škole; a kada je škulska stolica odbila ovaj pridlog, apelirao je sa 2800 potpisa na ministra Vire i Nastave. Velika se narodna manifestacija očitovala pri tom prizivu. Priziv bi odbijen al želja za narodnom školom rasla je u narodu te se ostvarila u društvu za uzdržanje škole. Velik broj naroda se skupio, i oduševljenjem osnovao »Zadrugu«, dovoljno se nakupilo i materijalnih pripomoći, potpore, al odobrenje nije stiglo. Međutim

nadode rat, a pop Paju srva smrt i on nije vidio oživotvorenje svoga ideala.

Gdi se ništo naroda skupilo, pop Pajo je bio vazda na okupu. Organizaciju naroda je tražio na svakaki način; u »Kasini« je bio prvi i najsvisniji; na sidnicama bankova i pokopnog društva uvijek je prisutan. Toga radi se uplićao u političke borbe;

Dr. Janez Krek, prošle godine preminuli jugoslavenski političar, kojemu je dne 18. kolovoza 1918. otkrivena spomen-ploča.

osobito kod lokalnih izbora vik je imao odlučnu ulogu. Subotička varoška politika se vazda smatrala našom narodnom; za koju se zanimao svaki Bunjevac po Bačkoj.

Volio je pisati, to mu je dalo srcu oduška i izliva. »Generalni Zbor« za uređivanje »Danice« i »Nevena« vodio je i zastupao. Najviše je pisao brez potpisa; jezgru našega novinstva i »Danice« činilo je njegovo pero. Kad smo svi smalaksali, on je sam i nadalje piso; još i u bolesti je rado sio, da napiše koji članak. Za mladih godina pisao je pisama i pripovisti, a pod starost najviše političkih članaka — a osobito je volio — u crkveno-političkom pravcu.

Opće se držalo za njega, da materijalno dobro stoji, i da realno vodi svoje gospodarstvo i svoje novčane prilike. Njegov posid »Radanovac« bio je na glasu svojom unosnom uredbom, sagradio je na sridi grada lipu kuću na sprat; imao je velik broj dionica po bankama. Jednom se izrazio, da »Zemljodilsku Štedionicu« smatra izvršenjem zadaće života svoga.

Neprijatelji nisu ga mogli srušiti, jer je bio kao svećenik neprikorno uzoran, a kao građanin samostalan i neovisan. Prijatelji su ga ljubili kao nesebična druga, i istrajna prijatelja i neslomiva narodna borioca.

Obična bolest, koja slidi dilovanje javno, katarh na želudcu, sruši ga, te je izdao svoju plemenitu dušu 10. listopada g. 1915.

Slava Tebi, Oče Pavle; bit će Ti uspomena nezaboravljena, dok je i jednog Bunjevca i Šokca na svitu!

Slava mu!

Za koga je pisana naša Danica?

Za sve one, koji govore našim milim materinskim jezikom, kojim govore Hrvati, Slovenci, Srbi, kojim se govori po Istri, Krajini, Štajerskoj, govori po Hrvatskoj, po Primorju, po Herceg-Bosni, po Dalmaciji, po Crnoj Gori, po Srbiji, po Mačedoniji, za sve one, koji govore jezikom jugoslavenskim. No ovi ljudi imaju svoje knjige i kalendare, oni nisu spali na našu »Danicu«. Ali ima nas ovde u Ugarskoj, koji tim istim jezikom govorimo, ima nas priličan broj, a nemamo ni knjige, ni novine, ni kalendara, iz kojih bi se malo osvijestili i doznali, šta se u svijetu zbiva. Zato je eto izdata naša »Danica«.

Pa šta mislite, dragi čitatelji, da li je vrijedno bilo izdati Danice? Ima li koga, ko da bi je čitao? — Evo navešću vam točnim brojkama samo nekoja sela i gradove u Ugarskoj, gdje se nalazi puno južnih Slavena.

Počmimo s Bačkom. Evo vam sela i varoši, u kojima živi oviše našega naroda, i to po županijama:

U Bačkoj:

Opatin	465	Čib	459
Bogojevo	184	Starapalanka	4.932
Monoštor	4.549	Palanka	610
Sonta	4.253	Plavna	838
Stapar	6.626	Parog	1.448
Aljmaš	4.174	Silbaš	3.329
Bajmak	4.499	Donji Kovilj	2.034
Kaćmar	1.986	Gardinovci	1.552
Matijević	641	Gornji Kovilj	2.957
Bikić	1.395	Kač	3.007
Boršot	1.082	Mošorin	3.398
Bereg	2.298	Šajkaštak	1.566
Čavolj	760	Kovilj Stivan	1.784
G. Sentivan	1.570	Pitelj	3.493
Gara	1.317	Vilovo	1.187
Santovo	1.996	Bajša	2.845
Legjen	354	Čuntavir	2.271
Baškut	621	Kišhegješ	918
Bač	1.463	Murviek	1.116
Bogjani	821	Pačir	2.598
Deronja	1.761	Begeć	2.169
Lalić	2.593	Umagaloš	2.637
Parabuć	655	Kisač	4.361
Pivnica	4.467	Kulpin	3.128
Brestovac	899	Stari Futok	2.995
Vajska	1.358	Stari Ker	1.306
Krstur	4.750	Šova	1.619
Kucura	2.681	Rumenka (Piroš)	2.104
Kula	4.119	Petrovac	7.385
St. Vrbas	2.423	Novi Futok	1.046
Torža	615	Despot Stivan	1.988
Novi Vrbas	429	Ada	4.960
Veprovac	467	Martonos	2.321
Fegjvarac	3.790	Mohol	5.602
Stari Bečej	7.915	Besdan	1.104
Petrovoselo	3.934	Čonoplja	1.697
Sentomaš	9.408	Lemeši	2.442
Turija	3.549	Sivac	4.269
Tovarišovo	2.970	Stančići	1.114
Obrovac	1.395	Gospodjinci	3.141
Bulkeš	452	Čurug	8.283
Bukin	511	Nadalj	2.470

Gjurgjevo	4.576	Senta	4.262
Žabalj	5.987	Baja	7.456
Kanjiža	1.359	Subotica	66.540

U Baranji. U pojedinim kotarima:

Baranjavarskom .	16.462	Pečuhu gradu .	11.500
Hegjatskom . .	12.657	Pečvaradinskom .	4.205
Mohačkom . . .	23.314	Šikljuškom . .	17.790
Pečujskom . . .	19.618	Sv. Lavr.-om .	2.799

U Banatu-torontalskoj županiji, po kotarima:

Alibunarskom .	13.642	Sentmikloškom .	10.125
Antunovačkom .	34.089	Pančevačkom .	20.930
Banovačkom .	7.623	Pardanskom . .	11.907
Čenovačkom . .	8.297	Perjaničkom . .	4.658
Moduškom . . .	9.553	Bečejskom . . .	33.238
Bečkerečkom .	20.265	Lanjižkom . . .	19.699
Kikendanskom .	15.125	Žombujskom . .	8.687

U ostalim mađarskim županijama:

Stolno biogradske .	3.965	Željeznoj . . .	164.036
Gjurskoj	22.623	Zalanskoj . . .	149.056
Mošonskoj . . .	23.168	Krušovanskoj .	40.143
Šoprunjskoj . .	32.859	Tamiškoj . . .	73.964

To sve skupa iznosi 1,138.337, to jest: jedan milijun, stotridesetosam hiljada i tristotine duša. Za te je eto pisana naša Danica.

U taj broj nisu uračunani oni Južni Slaveni, koji žive u peštanskoj županiji, ni oni, koji su u Sentandriji, više Pešte, ni oni, koji žive u šomogjskoj; a i ti bi još izdali lijep brojak duša.

U Crnoj Gori ima sveukupno do pol milijuna stanovnika. Arbanaška broji do 34 hiljade duša. U Ugarskoj — bez Hrvatske — ima dakle 30 puta toliko Južnih Slavena, koliko u Albaniji ima Arbanasa.

Čudni jaganjci.

Jedan siromah čovik imo tri sina. Dvojica su bili neposlušni, badri, line dangube, a treći, najmladji bio je miran, poslušan i pobožan.

Dica već velika, a siromaštvo još veće, pa otac otpravi najstarijega sina u službu. Mater napeče pogačica, saspe mu ih u torbu i on štap u šake, pa s Bogom! hajd u svit. Bio je već

daleko od svoga sela, al se nije vrlo nudio nikome u službu, dok je bilo u torbi pogačica. Kad ih je već nestalo, on naidje na jednog starog čovika. Taj stari čovik je imo lipu, sidu, dugačku bradu i vrlo blage, mile oči. Deran tio da prodje pokraj starca, ni mu je nazvo ni hvaljen Isus, ali stari čovik stane prid njega pa ga zapita:

— Kuda idješ? — On kaže:

— Idjem, tražim službe.

— Pa oćeš doći meni? — kaže stari čovik. — Kod mene je 3 dana godina, a zatim, ako doslužiš do kraja, dobićeš punu torbu dukata.

Deran pristane. Stari čovik ga odvede svojoj kući, da mu večeru, on večera pa legne. Ujutru probudi ga stari gazda, izvede ga u avliju. Tu stoji čopor jaganjaca. Stari čovik kaže:

— Vidiš te jaganjce? Te ćeš tirati na pašu, to će ti biti posao. Moraš ići uvijek za njima; kud oni, ti za njima. A evo ova mala zlačana škatuljica. U nju ćeš metnit od tog jila, što jaganjci jili budu. Evo ti ova zlačana bočica. U njoj ćeš doneti od tog pića, što moji jaganjci pili budu. A sad napred!

Deran stavi škatuljicu i bočicu u torbu nuz svoj ručak, kapiju otvore, jaganjci podju u polje, a mali pastir za njima.

Kad su izašli u polje, pastir je mislio, da će tu jaganjci stati, pa će pasti trave. Ali jaganjci nisu stali; ni jedno jagnje nije sagnilo glavu, da čupne i jednu travku. Već idju, pa idju sve dalje i dalje.

Jedno malo, lipo svileno jagnje zaostane, dočeka pastira, pa se počme milovati oko njega i češati glavu o njegove noge. Deranu to mrsko bilo, kečio jagnje nogom od sebe; još ga i štapom gurnuo. Jagnje spusti glavu, pa ode med one druge jaganjce.

Išli oni, išli, pa došli do jedne vode. Ta je voda bila i široka i duboka, a priko nje samo jedna tanka i uska daska. Jaganjci jedan po jedan pridju po daski priko vode. Malo milo jagnje doškakuće do čobana, pomiluje se o njega i pogleda mu u oči, ko da bi reklo: hajde za mnom, pa se neboj ništa. Ali deran nije razumio. A malo jagnje pridje, i odoše jaganjci dalje, a deran ostade s ovu stranu vode. Gledao je za njima, dok ih je dogledao, a kad su se izgubili isprid očiju njegovi medju šumama, on side, izvadi ručak iz torbe, naruča se, pa onda legne i zaspe. Spavo je do prid večer. Onda se vrata jaganjci, on se probudi, čupne malo trave, što je pokraj vode rasla, metne u škatuljicu, zagrabi bočicom vode iz rike, začepi, pa hajd za jaganjcima.

Bilo je već večer, mrak, kad sustigne u u dvor staroga čovika. On stane prid čobana pa zaište:

— De pokaži, šta su moji jaganjci jili i pili?

On izvadi škatulju s travom i bočicu s vodom, pa prida starome čoviku.

Čim je ovaj vidio, šta je u škatuljici i u bočici, odmah je rekao:

— Nisi bio viran i poslušan. Nisi tog dono, što su moji jaganjci jili i pili. Doslužio si. Možeš ići kud oćeš.

Deran srdit i stidan ode isprid očiju staroga čovika, a ujutru podje kući.

Kad je došo kući, tu ispriputa, šta se s njime dogodilo.

Sutradan sridnji brat uzme torbu, mater napeče pogačica u nju, štap uruke pa ode.

I prid njega je stao lipi sidobradi starac i tako isto ga pogodio kao i brata njegovoga.

I on je istiro jaganjce, dobio škatuljicu i bočicu, odbio malo jagnje, nije smio priko ćuprije, spavo, pa načupo trave, a u bočicu zagrabbio vode. I on je još to veče doslužio i vratio se kući.

Kad je u veče stigo kući i isprivido, šta mu se je dogodilo, onda kaže najmladji sin:

— Sutra ću ja poći u službu.

Braća mu se stali rugati:

— Ti, ti ćeš u službu? Ti si vridan štogod? Nas dvojica veliki i jaki, pa nismo znali ništa zaslužiti, a ti ćeš znati?

On je samo ćutio; ništa nije reko. U jutro opravi ga mater kao i druga dva brata, naslaže mu u torbu pogačica, a on skine šešir, poljubi oca i mater u ruku, izgrli se s braćom, pa ode. Putom je svraćo u salaše i u kuće pa se nudio, nije li od potrebe u toj kući sluga. Nigdi nije tribalo.

Susrije i njega lipi, blagooki starac. Deran ga već iz daleka spazi, pa kad je došo bliže, deran skine šešir, pozdravi starog i nazove:

— Hvaljen Isus!

Stari se blago osmihne, prihvati pozdrav i zapita:

— Kud Bog da ćeš, sinko?

— Oče, idjem, tražim službe.

— Pa oćeš doći meni? Tri dana godina; ako izduraš i izvršiš, što ti zapovidim, plaća će ti biti puna torba dukata.

Deran pristane. Odu starčevoj kući. U večer sili večerati, on se prikrsti i pomoli. Takogjer i kad je pošo u lež: prikrsti, pomoli se, pa završi:

— Bože, oče, u tvoje ruke priporučujem dušu moju.

S otim legne i zaspe. U jutro urani, pomoli se Bogu, skoči brzo u avliju, a tamo stoji starac i čopor jaganjaca. Starac kaže:

— Evo, ove ćeš jaganjce tirati u polje. Ne diraj ih, ne vraćaj ih, samo idji za njima; kud oni, ti za njima. Evo ova zlaćana škatuljica: u njoj donesi od toga, što jaganjci moji uzjidu; u ovoj pak bočici donesi od toga, što moji jaganjci uzpiju.

Deran ostavi škatulju i bočicu u torbicu, uzme štap, pa hajd za jaganjcima.

Kad su izašli u polje, jaganjci ne sagnu glave, ne čupnu ni travke, već se upute duž polja. Deran za njima. Malo sviloruno jagnje izljuči se iz čopora, dočeka derana, omiluje se o njegove noge. Deran se sagne, zagrlji jagnje i pogladi ga po svilenjoj vuni. Od to doba jagnje uvijek pokraj derana išlo i nije ga ostavilo.

Kad su došli do duboke, široke vode, jaganjci nagnu priko ćuprije, a deran, kad je došlo blizu, zdravo se uplaši, jer je daska vrlo tanka i uska bila, a voda izpod nje vrlo užila. Malo jagnje dodje do derana, omiluje se o njega, pa progovori:

— Uhvati se za moju vunu, pa hajde!

Deran pun strava uvati se za jaganjčevu vunu i srično pridje priko tanke ćuprije.

Zatim su išli još dobar komad: priko polja, kroz šumu, priko dola, priko gore i onda dodju do jedne lipe kapelice. Vrata od kapelice otvore se sama, a jaganjci se zatresu i pritvore se u sjajne, lipe angjele. Mali jaganjac je bio sam Isukrst, Sin Božji.

Ušli svi u kapelicu, a deran za njima. Tu Isus uze oštiju i kalež s vinom i počne svetu misu. Angjeli su odgovarali i pivali, a mali čoban se je u ćoši kapelice vruće molio i gledao, gledao nebesku lipotu.

Pod misom Isus sve angjele pričesti. Onda ode kod derana, i njega pričesti, opet izvadi još jednu oštiju, pa kaže:

— Daj zlaćani sudić.

On izvadi škatuljicu, otvori, a Isus metne u nju oštiju. On zaklopi. Onda ode Isus otaru, donese kalež s krvlju svojom svetom, pričesti sve angjele, i derana, i naliže njegovu bočicu.

Posli mise još angjeli molili i pivali, zatim izašli iz kapelice. Tu se otresu i pritvore se opet u jaganjce.

Mali pastir podje za njima, ali šešir nije mećo na glavu, već ga uzo pod pazuvo, ruke obadve sklopio pa tako idje. Mali jaganjac oko njega. Na ćupriji privede ga opet (sad već bez straha) i tako u večer stigli starčevoj kući. Kad su došli, starac upita:

— No, jesi li donio od toga, što su moji jaganjci jili i pili?

Deran kaže:

— Nisu to jaganjci, već su to angjeli nebeski, a najmanje i najljepše jagnje, to je Isus, sin Božji. Evo ovo su jili i pili — I sotim izvadi škatulju s oštijom i bočicu sa svetom krvlju.

Blagi starac pogladi derana po glavi, pa mu kaže:

— Dobro je, sinko. Virno si služio, pa si već i doslužio. A sad ću ti dati tvoju službu. Znaj, da sam ja Bog otac.

Deran klekne na kolino. Bog nastavi:

— Sad evo izbiraj: Oćeš li torbu dukata, el duše spasenje? Deran klečečki pogleda na Boga, pa reče:

— Istina, moj otac i moja majka su siroti. Dobro bi njim bilo to silno blago. Al ja većma volim duše spasenje. Ja ću to odabrati. Samo to molim, Bože dragi, da i mome ocu i mojoj materi i mojoj braći udiliš duševno spasenje.

Bog mu reče:

— Ti ćeš dobiti spasenje duše. A dobićeš i torbu dukata. Oduzmi ih kući. Pa ako i tvoj otac i tvoja mater i tvoja braća budu većma volili duše spasenje nego zlato: i oni će se spasiti.

Onda mu Bog naspe torbu dukata, blagoslovi ga i on ode kući, roditeljima svojim.

Oni ga radosno dočekaju, pa i sada žive, ako nisu pomrli. Šta su odabrali: zlato el spasenje duše, to još niko ne zna.

P. B.

Od Velike Gospe do Božića.

Bunjevci i šokci po naravi golubije su ćudi, nakloni su pobožnosti, sav njihov obiteljski i društveni život pripleten je virskim odnošajima. Kad spominje kogod vrime kakvog dogogjaja, ne poziva se na kalendarski misec i dan, već govori: bilo je to oko Miholja; rodio se na Veliku Gospu; umro je na Lučin, itd. Pokojni otac mi pripovido, da su od Velike Gospe pa do Božića uvik po tri nedilje uzimali u račun od jedne pa do druge svetkovine ili ti kakva znamenitija sveca.

Tako brojili su tri nedilje od Velike do Male Gospe.

Velika Gospojina je u katoličkoj crkvi najznamenitija svetkovina Majke Božje. Ovom svetkovinom izpovida kršćanluk viru, da je Blažena Divica ni samo dušom nego po vanrednoj zasluži Isusovoj i tilom uznešena na nebesa. Bog nije dopustio, da tilo bez ljage griha začeto, tilo koje za vrime pribivališta bijaše božanstvu ma na jedan čas podvrgnuto bude gnjilosti, trulosti, nego u potpunoj lipoti uznešeno bi u drštvo Božje.

Ova svetkovina je u bunjevačko narodnom životu »god«. Na ovu svetkovinu bunjevačka mladež, pomoliv se prije podne milostivnom Bogu, posle podne zabavlja se igrankom: idu u »kolo«. Ovo je prva litnja javna zabava. U staro vrime plesalo se uz orguljasti glas gajda, danas kanda je privladala sitna tamburica. Na ovu svetkovinu kako momci tako i divojke običavaju se ponavljati. Koja divojka ne dobije novo ruho, ta neće ni u kolo. Razkošno odivanje bunjevakah na daleko je poznato. Al se odobravati ne može, pokle to ne služi ni čudo-

rednosti ni narodnom ponosu. Tako čujem, da sad u ovo ratno vreme jedno ruho stane 5—6000 kruna.

Mala Gospojina je rođendan Blažene Dvice. Kako dobra dica običaju proslaviti rođendan svoje tihane majke, tako virni bunjevci i šokci jatovice polaze kuću Božju ovaj dan, da prikažu svoje ditinske čestitke-molitve svojoj duševnoj Majki slavenoj Bogorodici. Ovaj dan se hodočasti na prošteništa; ide se na »Vodicu« pod Bajom, na Tekiju u Slavoniji itd. Velike pokore izvršuje narod, da osigura sebi zaštitu Majke Božje.

U narodnom životu od ovog dana se računa jesen. To se ovikoviči ovim stihom:

Jesen prava
Gospojina mala.

Od Male Gospojine opet je tri nedilje do Miholja.

Miholjdan nije zapovidna svetkovina, ali kao blagdan anđela prvaka kod bunjevacah i šokacah u velikoj je časti. Osobito pobožni ženski spol taj dan sluša svetu misu i ustručava se od težačkog posla. E pa potpunim pravom, jer ovim imendanom slavi se pobjeda svetog Miholja nad oholim Luciferom, koga je sv. Miholj nadvladao i u pakao zarobio. Ova rič Miholj naški znači: Ko je ko Bog? Jest, sveti Miholj je pokazao buntovničkom Luciferu, da on ne može biti ko Bog, pokle je Bog Stvoritelj, a anđjel je samo stvorenje, makar i najplemenitije. Zato veli o sv. Miholju Crkva: Miholj je predstavljen perivoju, koga časte gragjani angjeoski.

U svakidašnjem narodnom životu oko Miholja se beru vinogradi, pogagjaju se pudari, subaše i čobani. S ovim danom se završuje polugodište od Gjurgjeva te mnogi ovaj dan prominjuju stan i službu.

Od Miholja računa se tri nedilje do Lučina.

Sveti Luka jedan je od tri evanđeliste. On sâm nije bio apostol, nego bio je učenik apostola sv. Pavla. Svagdi je sv. Pavla slidio i od njega naučio sv. evanđelje Isusovo. Svoje evanđelje na ponukovanje sv. Pavla napisa. Sveta pridaja o njemu priča, da je bio slikar. I danas se čuva skupocijena slika Blažene Dvice u Rimu u crkvi Velike Gospe, o kojoj se drži, da potiče od vištočkog kista sv. Luke. Bunjevci i šokci i sotim pokazuju svoje štovanje prema sv. Luci, da rado primaju ovo ime na krštenju.

U bunjevačkom narodnom životu Lučindan je rok, kada se počimaju jesenske svatbe — zaruke; barem u staro vreme tako je to bivalo. Prije Lučina samo su se udovci i udovice vinčavali.

Od Lučina na tri nedilje je Martin.

Mnogo bi prostora zauzelo sav život sv. Martina opisati. Toliko ću za pouku zabilježiti, da je još kao nekršten mladić služio u vojsci, tamo se uzorno vlado, nise podao grisima kod vojnikah uobičajenima. Iz njegovih usta nikad se nije čula pogrdna rič, uvijek je trizan bio čudoredan pošten život živio. To dokazuje ovaj dogogjaj. Jednoć u zimno vrime pristupi Martinu neki prosijak na pol golušav i u ime Isusovo zaprosi od njega kakvog starog gunja, da golotilo od oštre studeni zaštiti. Martin ni se dugo mislio, skine sa sebe svoj plašt, sa sabljom prireže i polak pokloni siromaku. Slideće noći ukaže mu se Isus pokriven onim komadom plašta što siromahu dade i reče: Martin još nekrštenovim ruhom me zaodio. Kad je navršio 18 godina pokrsti se te posle na opću želju virnika posta biskupom. U najvišem crkvenom dostajanstvu svetim i samozatajnim životom davao je primer svojem stadu najizvrsnijeg kršćanskog života. U 81 godini priseli u vičnost. Na smrtnom času ukazo mu se gjavao, da ga napastuje, sv. Martin mu oštro odreže: Odstupi krvoločna životinjo, kod mene nemaš što tražiti.

U narodnom životu o blagdanu sv. Martina otače se novo vino i zabušavaju se dosle otčepljene bačve. Otud osta kralatica:

Posle Martina
Dobra su vina.

Od Martina i opet je tri nedilje do Nikolje.

Sveti Nikola bio je biskup, već u ditinstvu pozvan bi od Boga na sveti život. Još kao čedo malo u sridu i petak nikad nije okusio mliko materino, dok ne bi sunce zašlo. Pa ovaj običaj (sridom i petkom postiti) obdržo je svega života svoga. Baštinovao je veliku imovinu od roditelja, a od ovog na svoju osobu malo je trošio, sve svoje blago siromasima je podilio. Dočuo jednoć sv. Nikola biskup, da jedan otac, koj u velikoj oskudici živio, nagovara svoje tri odrasle kćeri, da razkolašenim životm nabavljaju svakidašnji kruh. Sveti biskup, da obitelj od gnjusna griha odvrati, noćom kroz prozor baci joj toliko novaca, da su se sve tri divojke pošteno poudavale, a i otac je brez brige mogao živiti. Vanredne kriposti izvršivajuć, mnoga čudesa tvarajuć u velikoj starosti umre u vrime od Boga napred označeno.

U narodnom životu oko Nikolje ubijali su debele svinje. Tako je to u staro vrime bilo. Nu sad se uranjenici ne ubijaju toljagom već kolju se ostrim nožem.

Napokon od Nikolje tri nedilje je do Božića.

Ova rič Božić znači: malen Bog. Jest na Božić slavimo dolazak živoga Boga na zemlju u obličju maloga ditešca. Bog se na toliko ponizi, da je primio na sebe obilk sluge, rodio se u kruto vrime, u odori zapuštenoj. Na glas dovikuje svojim

životom: Ko hoće moj učenik biti, neka zataji sam sebe i slidi mene. Uči nas, da u poniznosti tegobe ovoga svita drago-voljno podnašamo i tako ćemo osigurati zadovoljnost na zemlji, a na drugom svitu blaženstvo.

Bunjevci i šokci mnogo narodnih običaja imaju o božićnih svetkovina. U oči Božića nosi se slama u sobu. Na badnje večer starešina obitelji sjače badnjaču. Uzme u ruke ogorjeli panj i lupi s njim o vrata te govori: Koliko varnica, daj Bože toliko jaganjca. Kad podrugiput lupi, onda opet prosi: Koliko mrvica, daj Bože toliko prasica. To se tako dugo nabraja, da se svakojako blago naspori oko kuće. Mlagji članovi obitelji božićne noći pivaju prigodne pisme, u ponoć idu na ponoćnu misu. Ako kogod do ponoći zaspe tog zašiju za postelju. Na sam Božić nosi se bukarica. Rogjaci bocom vina u ruci pohagjaju jedno-drugog. Kad se stupi u stan s ovim se pozdravlja domaćin: Hvaljen Isus, čestito vam Isusovo porogjenje. Domaćin odvrća: Živ i zdrav bio. Sad se veselo porazgovore, donešeno vino popiju. A onda domaćin napuni ispražnjeno staklo svojim vinom. Zatim bukaraš zaredi dalje čestitkom.

Bunjevci i šokci vikom su odani bili Bogu i Bog jih uz silne neprilike sačuvao od propasti. Svoje narodne običaje uvijek su na veliko cinili i nipošto jih nisu zanemarili. Uvijek su virni bili okrunjenom kralju i svojoj domovini.

Tako je to bivalo, dao Bog i nadalje se ponavljalo.

Gromović.

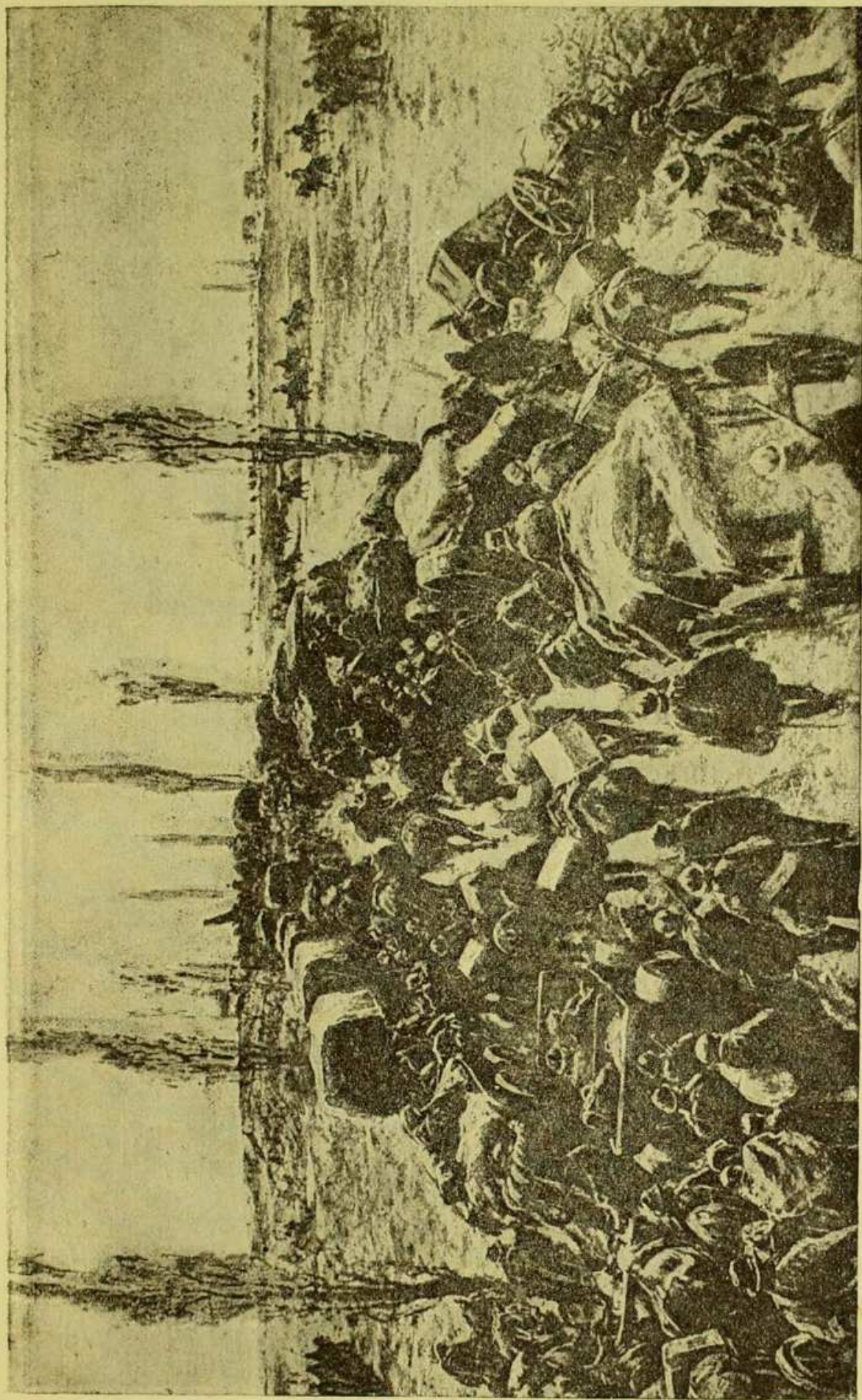
Zašto?

Vrh biserizvora i na burnom moru,
Po plodnoj dolini i uz kamen goru
Vrh diynih palača, vrh trošnih koliba
Od uzdasa gonjen gust oblak se giba.
Silnih prolivenih gorkih suza para
Ogorčenih grudi razuzdana para
Čine ovaj oblak... U njem grmi, siva...
Za sivanjem čudno pitanje žamori:
Zašto? ... zašto? ... ječi i doli i gori.
Zašto da se kolju nepoznati ljudi? ...
Zašto neodbace prokleti mač hudi? ...
Nije čovik stvoren, da ruši i pali
I da jedan drugog smrtnim hitcom svali...

Udovicam ljube, siročadom dicu
 Zašto daklem čine tak' groznu krivicu?
 Zašto crkve ruše, gdi Bog s nam pribiva,
 Zašto usiv pale, hranu bidnog svita?
 Zašto pale sela i ruše varoši
 Stan kukavnih ljudi, mar vjekova prošlih?
 Zašto se nemožmo krušca nasititi
 Jadnom mukom sami kog' smo zaradili?
 Zašto nam i zvona odneo rat ljuti,
 Zašto nas od svega tak' okrutno pušti?
 Zašto sam dojila, mukom odhranila,
 Kuka bidna mati..., zašto sam rodila?
 Zašto j' mor'o umrt u cvatu života,
 U starosti tko mi tribo bit' potpora? ...
 Zašto sam u hramu Božjem prid oltarom
 Pita tužna ljuba... vinčala se s' parom?
 Zašto j' u tugjinstvu ostavio kosti
 I povećo s' otim teške mi žalosti,
 Jer nit' grob mu kitit, nit' križ mu celivat
 Nij mi dozvoljeno grob suzam polivat? ...
 Zašto nam je Otac mor'o poginuti? ...
 Pitaju siročad svagdan i sto puti.
 Ta dobar je bio, kako nas volio?
 Krušcom nas hranio, ruhom zaodio!
 U cilomu selu nij' im'o dušmana...
 Zašto ga ubiše nit' kriva nit' dužna? ...

*

Zašto? ... čujte zašto! Jer po Božjoj volji
 Nov svit sad se ragja, koji će bit bolji!
 Zapitajte majke kad im čas nadogje
 Kakva muka onda tilom njenim progje?
 Isto tako nov svit, koj' se ima roditi,
 Po žalosti, tugi mož samo doć na svit.
 Ništa nemož... ništa... čak do neba rasti
 Što višje tko stupi, dublje mora pasti.
 Babilonski toran gradili su ljudi
 I opet im jesap jaki Bog pobuni...
 Protiv viri, Bogu rovarili jesu,
 Već i same sebe Bogom činili su;
 Rugali su sveto, prdačili kripost,
 Gazili ispovid, i pokršili post;
 Psovali od Boga sve, što j' viri sveto,
 Bogomoljak skrušen svagd iim je smet'o;
 Svaki j' samo za se sebično se star'o,
 Tugje otimao, grišno drugog var'o;
 Bludna nečistoća vodila j' mrakom

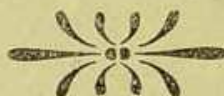
Urmia Talijana, kako ga prikazuju Englezi.

Pokvarenost, priljub, vrigjali su zakon;
 Okužena biše već i mala dica;
 Mladež veća prava noćna skitalica;
 Sve manje j' bivalo u svita poroda — — — — —
 Zato koja vočka nema željnog ploda,
 U vatru se baca, strašnu vatru rata...
 Krvljom se izpira grija gnjusnih ljaga,
 Oholu sebičnost Bog gubitkom pušti,
 Bogohuljca zube izbijaju iz ustih...
 Pati tilo strašno, jer je sagrišilo
 Pati š njim i duša... na korist joj bilo!
 Kao što zlatar zlato u vatri iskuša,
 Bog tak' kara tilo, da s' očisti duša.
 Nov po silnoj muki svit se ima rodit
 Koji će kripošćom Svemožnom ugodit:
 Držat zapovidi, bižat psovku ludu,
 Prognat tilesan grih, pomagat oskudu,
 Ponizno priznavat, da je prah i pepo,
 Tihom molitvicom hvalit sjajno nebo,
 Dicu ragjat kako j' Bog to odredio,
 Složno živit s braćom, kao što j' Bogu milo...

*

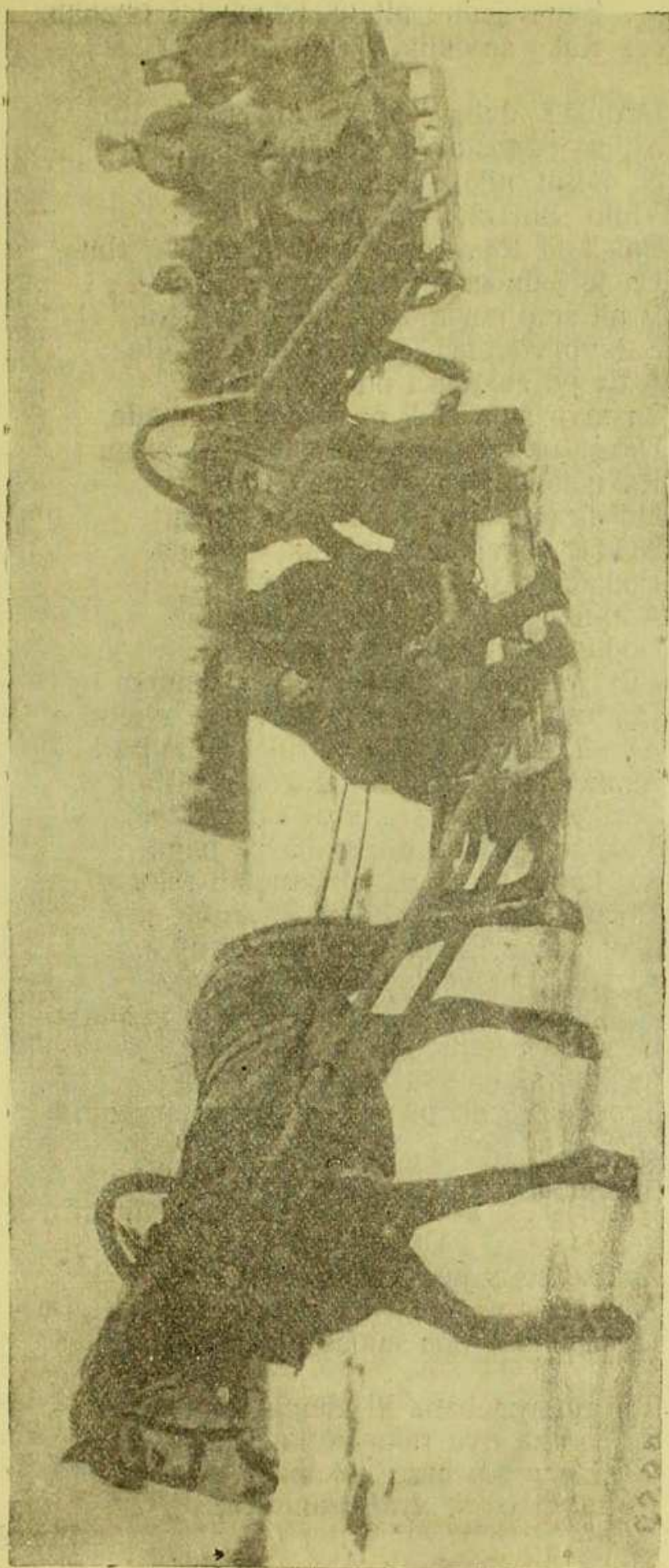
Na taj silan »zašto«, tim' vam dajem »zašto«!...
 Utuvite dobro, cinite k'o zlato!
 I već naprid srca svoja pripravite,
 Blaženiji taj svit, da i doživite.
 Plan Božiji mora sjajno s' ispuniti,
 Ma sav svit propao, ma svi mi pomrli...
 Al dvojica samo nek živa ostanu,
 Duhom novim živit po Božjem će planu!

č.

Pogreb na ratištu.

Za krvavom bitkom, na poljskoj poljani,
 Oko umirućeg skupe se katani.
 Jedan' klekne kraj njeg, da ranu zavije:
 — Za Boga, o brate, što kloniš, što ti je?
 Tihom umirući šapta: — kraj je svemu
 Umrtn moram, ćutim, u svitu tugjemu.
 Neću više vidit oca, mater moju,
 Nit' zagrlit' ljubu! — Hvalim trudbu tvoju...

Naši i njemački zarobljenici na putu iz Rusije kući.

... Samo jedno pitam, to me još obznani...
 ... Kako se delija u ratu sahrani? ...

Dedilja? delija? u ratu koj' pao? ...
 Nij' to jednostavno, čekaj samo malo!
 Ni opisat' nije lahko, kamol' reći,
 Vidio sam glavom, neću ti uteći:
 Baš kod Ravaruske pod selom se zbilo,
 Da je jednog smrtno tane pogodilo.
 Prali smo mu tilo od glave do pete,
 S izvorvodom, jerbo nebiaše svete.
 A da po zakonu i pokrov imade
 Zastavu smo sikli na zgodne komade.
 Drugi su megjutim na obližjem brigu
 Raku iskopali u žutomu pisku.
 Mili brate, viruj, ko Bog je istina,
 Sva je regementa u jauk vrisnula.
 Plakali su jaki okruti delije,
 A zatim su stale u red kompanije,
 Podigoše sablje oficiri mladi,
 I uz žalostan zvuk šesdeset trompeta
 Pogjosmo ka grobu, pragu onog svjeta.
 Al je krasan sprovod, viruj — ovo bio!
 Zimzelena vjenac kovčeg mu kitio.
 Šest bisnih hangira, crni k'o gavrani
 Vukoše tri topa do groba za nami.
 Tri katanska, popa u zlatnomu ruhu
 Pivaše kod groba tužnu liturgiju,
 Jedan još i govor reče mu za diku.
 Al što je najveće soldatu na svitu
 Kod groba prid križem i sam car je staj'o,
 Gogoglav, kajući, Bogu se molio.
 Odmah zatim sva tri topa zaurlaše,
 Trompete pak pismu žalosnu sviraše ...

— Hej! makni se! ... Bar koju još reci! ...
 Umro je.. hodimo! ... doć' će saniteci! ...

Zalazećeg sunca već slabiše traci,
 A na tužnom polju na zelenoj travi
 O sjajnom ukopu sanjao j' pokojnik ...

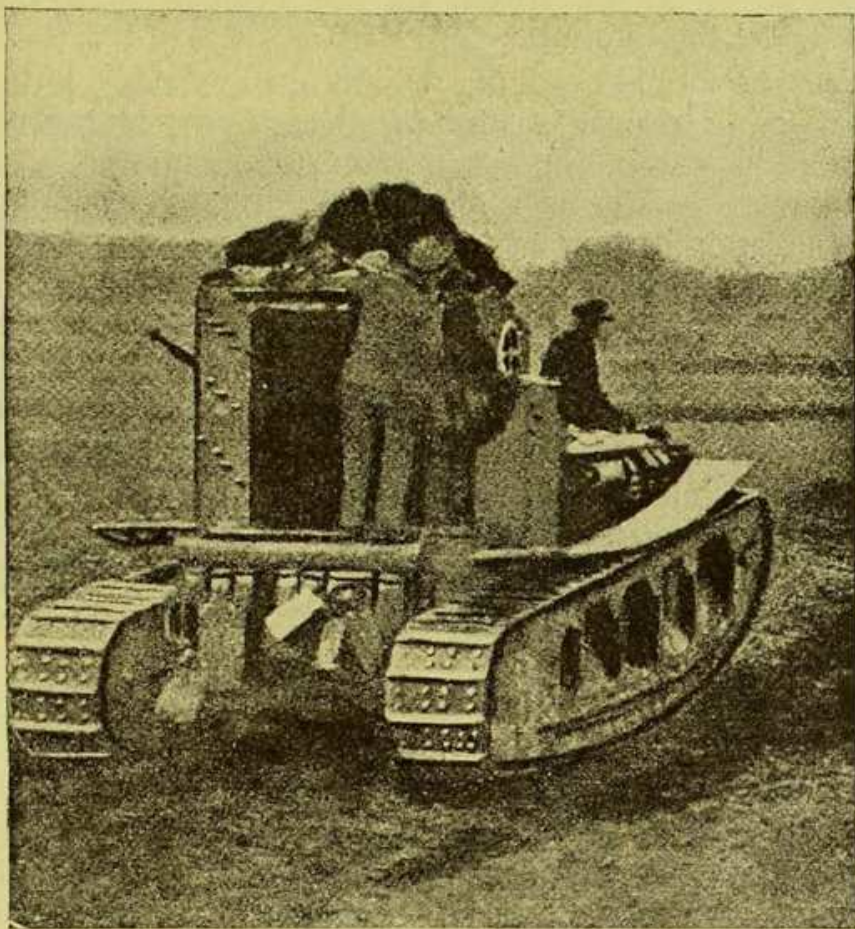
Tri umorna bane k' njemu saniteca,
 Za čas za dva raku plitku iskopaše,
 I deliju u nju brzo pokopaše.
 I u tabor tri se vrate saniteca.

Rodu na utišenje i pouku.

Piše mi brat, revni borioc, da si zatešem svoje pero »zlatno«, te napišem koju svome tužnom Rodu: Bunjevcima i Šokcima, da ga malco razgovorim u našoj »Danici«, koja će — ako Bog da i srića junačka i narodna sloga — evo opet pokucati Rodu na vrati.

Moje pero nije »zlatno«, ta skoro je zahrdjalo, al ću ga ipak umočiti i evo koju napisati.

U samoći i tišini pišem ovo, te bi volio, da mi Rod mili primi moje pismo dragovoljno, kao što ga i ja od srca pišem,

Novi tankovi u engleskoj vojsci.

i iz duše vadam, koju mi ovde u samoći Duh Sveti prosvitljuje. Volio bi, da se i cio narod od dobrog Duha voditi dade.

Znaš li Rode, šta Duh sveti hoće stobom?

Šalje ti 1. oluju, 2. vatru, 3. pouku, da Te tiši, snaži, pouči i podigne, kad te tolike brige i nevolje biju.

1. »I u jedamput postade huka s neba, kao od silnog vihra, što dolazi, i napuni svu

kuću, gdi sidjahu» (D. A. 2, 2.) Ovako nam pišu Dila apostolska. Duh Sveti javi u napridak, da dolazi i šalje oluju, da najavi učenicima Isusovim, šta hoće.

Hoće, da proizvaljiva i ukloni zaprike, što su mu na putu, hoće, da pročisti duše. Jesil' vidio, Rode, šta čini oluja? Kida stara i debela drveća, ako ih nemože izčupati iz korova, lomi im grane, skida krov sa kuća, izprovaljiva kamare, raznosi snopove, savija i lomi stabljike kukuruza; pokaziva svoju golemu silu. I Duh Božji htide, da ukloni, što je bilo na putu Božjemu kraljevstvu. Uklanja zle običaje i navade stare, — On hoće, da zavlada i zakraljuje u apostolskim dušama. Da se sveti Petar ne prinagli u svojoj revnosti, Ivan, da ne biži, Toma, da se osnaži u viri, i ovo za istinu drži, što ne vidi, ako je to objava Božja. — Ja bi, Rode, da i u tvojega srca izkoreni i izčupa, što Mu nije volji.

Tvoje stare opake adete. Pijanku, nevarnost, ludu trošnju novca, vrimena i drugih vridnosti. Progovori Duh Sveti strašnim glasom u svome nečuvenome, dugotrajnome, svitskome ratu. Pokazao je, da u toj strahoti: pijanci, linčine i ludi trošadžije ne mogu obstojati. Otišli su bez traga! Skupoćom ti uči ženski svit, da poštivaju i jednostavno ruho, i sad su srične one bunjevačke i šokačke majke, koje su naslagale trube kućnog platna (postava), sad će lakše toj nečuvenoj skupoci u oči pogledati.

U samoći, »za jesenskih (i zimskih) dugih noćiju« i kraj pisme (pismu nemoj zaboraviti!) ćeš imati dosta vrimena, da čuješ glas Božji, koji će Ti kazati tvoje mane, da ih se otreseš i da se naučiš na trizvenost, na marni posao, na pametnu štednju, i razovno vodjenje svoga gazdovanja.

2. »I pokazaše im se razdiljeni jezici kao oganj, i sidje na svakog od njih. I napuniše se svi Duha Svetoga«. (D. A. 2, 4.)

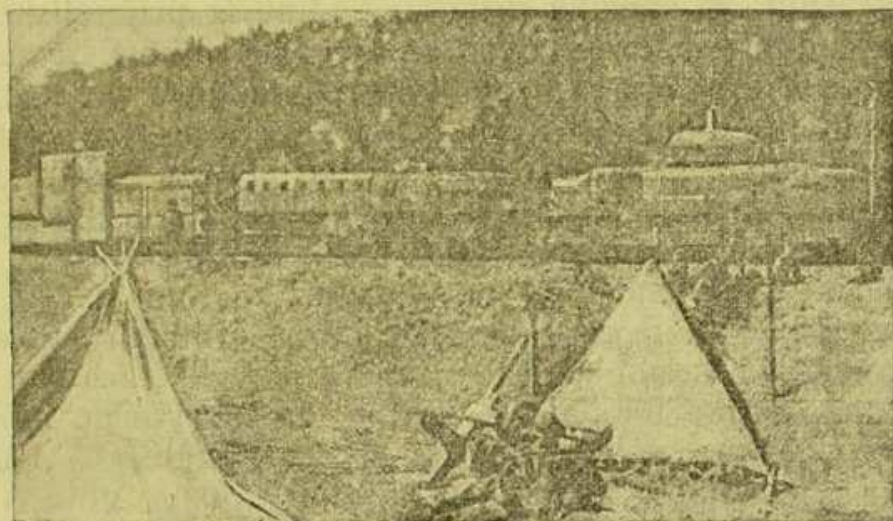
Tribalo je toga ognja, te nebeske vatre, jer je bio debeo mrak u dušama, i nisu razumili nauk Isusov. Mnogi su mislili, da će Isus uspostaviti kraljevstvo zemaljsko. A Duh Sveti donese kraljevstvo Božje na zemlju.

Mnogošta i sad nerazumiš, Rode, i pitaš, zašto ova strahota, zašto ovaj rat?

Al u tišini će te uputiti Duh Sveti. Pitaj Ga u molitvi, pa će Ti odgovoriti, zašto su ti odneli sinove, zašto su glavom platili, zašto su dopali u zarobljeništvo, zašto su stekli rana, zašto su se razbolili. Čemu regusicija, od kud skupoca, glad i sirotinja? Da sve to razumiš, triba Ti vatre, svitlosti s neba, jer bi bez toga svitla morao poluditi.

3. »I stadoše govoriti različitim jezicima, što im Duh Sveti davaše, da govore.« (D. A. 2, 5.) Kaki su bili neuki, neuputni, i apoštoli i narodi. Otvori im — Duh Sveti — pamet, pa su razumili tajne Božje, i narodi razumili, da im valja početi nov život živiti po Bogu i po zdravom razumu. Odvezao se jezik apoštolima, narodi ih razumili.

I Tebe, Rode mili, hoće, da pouči Duh Sveti. A znaš li kako? Čini, što su učinili Apoštoli, koji su se povukli u samoću, u tišinu, istrajno se molili, u ljubavi i slozi živili. Pripravljali se tako na dolazak Duha Svetoga. I Ti, mili Rode, iza napornoga tlesnoga posla u večje, ako uzimao budeš malo svitlila, a svakako ned'ljom i blagdanom posli podne uzmi u ruke: sveto pismo, poučne knjige Sveto-Jeronimske, uzmi i ovu našu milu »Danicu«. čitaj, promišljavaj. Skupi svoju čeljad stari oče, brižna majko, ucviljeva udovico, u molitvi zajed-

Oklopni vlak naše vojske na talijanskom ratištu.

ničkoj osnaži svoju dušu, dajte, razmišljavajte, dajte, da vas poučava Duh Sveti. U slozi i ljubavi živite među sobom, sa komšilukom, sa dobrima ljudima i kako je moguće sa zlotvorima, pa će Ti se duševne oči otvoriti. Ti ćeš mnogo toga razumjeti, što nisi shvatio u buki i larmi i tužakanju. Ti ćeš osnažiti svoju dušu za daljnu borbu, a Bog će dragi i tom ratu dati kraja, a žarko će sunce sinuti i prid tvoja vrata. Ti ćeš očuvati mladost svoje vesele čudi. Ti mi, Rode, nikad propasti nećeš, kao što reče sveti otac Benedikt — »n i m a l i n a r o d i n e p r o p a d a j u.« Ostani, Rode, viran svojoj viri, svojoj crkvi, svome domu i Kralju, svome jeziku i svojim lipim običajima. Ime će Ti ostati slavno i obraz pošten u obadva svita.

Brat.

Bunjevke, bavite se opet sa konopljom!

Kada sam ono godine 1912. na malu Gospu boravio u bi-loj Subotici, opazio sam da se Bunjavke Subotičanke već od kakvih 30 i više godina ne bave sa priugotavljanjem predje i beza iz konoplje, pače ni iz pamuka, kako su to u starije doba marljivo činile, pak proizvodile toli sjajnu robu, da su bile na glasu kao prve majstorice i veštakinje po cijeloj Bačkoj. — To je velika žalost naša, ali i velika šteta narodna. Velika žalost, jer će tako posve nestati divnoga ovoga tkiva, kojima su se starije Subotičanke dičile i ponosile, pak će se danas sutra tek po koji komadić, sačuvati na dnu sanduka, pokazivali unučadi, da vide, što su jim uradile i radile bake i prababe njihovih. A imade jih doista krasnih. Ja sam jih prije tri godine iz prijateljske subotičke ruke dobio četiri komada sa ženskih rukava. Čončani su sa starinskim granama u pretankom pamučku a pri kraju opet fino varplitani (radjeni od prilike 1840-e godine,) ali su tako lijepi, da će danas sutra biti biserom narodnoga našega muzeja u Zagrebu. — a tako su nježni i otmeni, da bi jih svaka carica na svojoj odeći rado imala. Šteta je dakle za umitnost velika, što tako lipe stvari nestaju, ali je šteta i za sami narod, što se naš svit bile Subotice ne će više da sa predjom i tkivom od lana (četena) i konoplje bavi. Šteta je velika osobito u ovo ratno doba, gdi se bilodano dokazalo, da fabrike ne mogu na-maći svega ovoga, što su negda ruke namicale, — i da smo evo kraj svega našega novca ostali skoro posve goli. A da se i ne spominje, da je naše kućevno tkalo kud i kamo jače i tvrdje od onoga kupovnog, osobito je do pet i više puta trajnije ono naše od lana i konoplje, nego li ovo od dućanskoga pamuka. A k tomu dokazuju još ličnici, da su košulje od konoplja i lana kud kamo zdravije od onih pamučnih.

Izgovaraju se naše dobre Bunjevke, da je to mučni posao baviti se sa lanom i konopljem, sa predivom i tkivom, a da napokon i ne dospivaju na to. Istina je, da priugotavljanje lana i konoplje zadaje dosta posla, ali još uvijek premalo prema ovom novcu, koji se danas daje za dućansku robu; uvijek premalo, kada se gleda na trajnost domaće ručne robe, prema onoj fabričkoj pamučnoj kratkoga vika. — Što se pako tiče izgovora, kao da one sada ne dospivaju na to, reći mi je, da taj izgovor nestoji. Istina je, da imadu mnogo, gdje-koja i premnogo, kućanskoga a još više poljskoga posla, ali se i taj dade savladati, kako se i svladava, pak posvetiti po koji sat, prema potrebi kadšto i po koji dan lanu i konoplji, predivu i tkivu. A zar u starije doba, kada su Subotičanke prele, tkale

i onako lepo čončale i vezle, nije bilo poljskoga posla? Jeste, i kud kamo više, nego li danaske, jer je bilo i više marve i jer se sve rukom radilo. U starije doba, recimo prije 40 ili 50 godina bilo je kod nas mnogo više pa težega posla, nego li danas, pa je ipak svaka kuća naša sijala lan ili konoplju, svaka se žena bavila priredjivanjem kudjelje, pa tkala razno upravo umjetničko i vele sporno tkivo, kakoga ne poznaju drugi narodi, pače ni industrija (fabrike), koja danas cvate. — U ono doba kopao se kukuruz oba puta s rukom t. j. motikom, a danas ga i pâra i zagrće plug. U starije doba želo se i žito i ječam a kosila samo zob; a od godina sedamdesetih (1870.) sve to kosi ili kosa ili mašina, a ruke tek rukovetaju i vežu. Vršilo se s konjima, pa to od praskozorja do mrkoga mraka, od Snizne Gospe do Male Gospe, a imućniji ili ako je kiša smetala, čak do Miholja; — pače bivalo je slučajeva, da se je još o svetoj Luciji ili u veljači razgrtao snig i po smrznutom guvnu nastavljao vršaj, a danas vrši mašina sve za dan za dva; — pa se još danas tuže naše žene da ne dospivaju baviti se sa kudiljom.

Naši su stari radili u mraku, pri misičini, u najpovoljnijem slučaju pri žizi (žižku ili luči) ili pri lojanim svećicama, što se je sve pušilo i kukavno rasvijetljivalo družinsku sobu, pa je ipak bilo manje slipaca, manje trahoma, manje tičkasa; — a danas imamo petrolejske lampe, zdravije ruke, oštrije oči i bistriju pamet, ali nemamo na žalost volje, nikakove volje i odlučnosti i zato oskudjevamo na mnogočem, pače i kraćega smo vika od naših stari. A ipak su lan i konoplja, odnosno kudilja, čisto ženski poslovi i to jedini ženski, koji valja da razbijaju ženskom našem svitu dugačku zimsku dosadu, pa da na veče predu a po danu tkaju. Nema prigovora ni pamuku, od koga neka se tkaju posvetačke košulje i rukavi, ali ono, što nam treba svaki dan, što se izlaže deranju, što valja češće prati, to neka se već zbog skupoće i trajnosti tke od lana i konoplje.

Drage naše Bunjevke bile Subotice, ravnoga Bajmoka, Baje i Zombora! nemojte se stiditi toga posla, jer ga se nisu u prijašnje doba stidile ni same princeesse ni kraljice; a svenu je svitu poznato, da se je prije 30 godina umrvša engleska kraljica Viktorija u divojaštvu svom i te kako bavila i zabavljala sa predivom i tkivom, što ju nije ni najmanje ponižavalo, niti joj ugledu škodilo, kao što nebi škodilo ni bivšoj jednoj ruskoj carici i četiri njezinim kćerima, koja se nalazi sada u sužanjstvu a ostala je bez kraja imetka, da znade i da radi koji ženski posao, navlastito tkivo i vezivo. A i sveto pismo spominje i hvali kao urednu ženu, samo onu, koja sâma prede i tke, kojoj se čovjek na skupštini medju ljudima diči i ponosi sa

čistom košuljom i odićom, rukotvorinom radine i razborite supruge svoje.

Nepobitna je istina, da samo ona žena, koja sama umije makar nešto u poslove oko lana i konoplje, to jest oko prediva i tkiva, da samo ta razumije onda ciniti i taj važni dio kućanstva svoga, što puno vridi, jer će onda imati u izobilju beza (platna) ne samo za košulje i odiću svoju, nego i za kućanstvo svoje, pa to bez ikakvih novčanih izdataka, pače moći će toga puno i prodati, pa tako dobrašno poduprti čovika svoga u teškoj brigi njegovoj oko uzdržanja kuće, obitelji i gazdinstva svoga. — I kod nas su se ovdje u sredini Slavonije žene već od kakvih 40 godina zanemarile u pogledu priredjivanja kudilje od lana i konoplje, nego su se priučile na gotovo predivo, naime na dućanski pamuk, pa kako se evo pamuk iz Amerike i sa Istoka radi raznih neprilika ne može ovamo nikako dobiti, tako naš siromašniji svijet ostaje danas bez košulja i prtenine, a imućniji si za skupe novce kupuju grubi koropljanski bez od Slovačkinja iz Bačke, poimence od onih iz Selenče (danas prozvanog Bascujfalu kraj Bača,) koje su vridne Slovačkinje za svoje tkivo zaslužuju upravo silne novce, jer prodaju rif (ne metar) beza sada po 70 kruna, a pojedine vreće za 80 kruna, i sve odlazi kao na jagmu i to naš svijet ovdje u Slavoniji vrlo teško osića, pa jer se još boji ostati gol, počeo je od dvije godine amo i opet sijati lan i konoplju, a sijati će ga i više, čim se samo domogne simena. Koliko li si dakle i čestite naše Bunjevkice osim potrebe svoga kućanstva mogle još zaslužiti sa prodajom svoga tkiva, kada bi ga samo imale, a ovako, jer se same nebave snjime moraju ga za svoju vlastitu potrebu za mnoge novce kupovati.

A i draga naša braća Bunjevci, koji se toliko muče oko sijanja žita, ječma, kukuruza, mogli bi po koji lanac svoje zemlje odrediti, pak ga odlučiti za sijanje konoplje (jer lan, kako čujem u Bačkoj neuspiva), pak će imati, neka budu uvireni, veću korist, nego li od samoga žita, ječma ili kukuruza, koji poslidnji traži i patnje. — Konoplja se sije svuda, gdi je zemlja jaka i gdi ne priti u svibnju smrjavica (mraz). Kudilja od finije (muške) konoplje upotrebljuje se za rubeninu i ljudske potrebe, a ona od grublje (sjemenske-ženske) za pletenje užeta, raznih pokrivala (cirada,) za vreće, za čišćenje mašina itd. zato je konopljinu prohodnja u trgovini vrlo velika, i zato ju u mnogim zemljama obradjuju skoro više, nego i same žitarice. U sjevernoj Italiji, navlastito oko Bolonje i Kremove, u Nimačkoj, po Badenskoj, Alzaciji i drugdje; u Francuskoj u jedno desetak departmana (županija;) u Rusiji po Litvanskoj i ostalim južnim močvarnim krajevima ustupaju konoplji na stotine i stotine hiljada jutara (lanaca). Konoplja se je pače i u samoj Americi, gdi je inače majdan od pamuka, od jedno 50 godina u ve-

like udomila i donosi joj preobilnu korist. — U našoj monarhiji sama Ugarska sa Erdeljem zasijava daleko preko pol milijuna jutara sa konopljom, pa je među svom konopljom u cilom carstvu najčuvanija ona bačvanska oko Apatina, Monoštora, Santove, Berega, zatim naše Slavonske, pa onda ona Slovačka, akoprem je u Slovačkoj mnogo hladnije, nego li kod nas. Sije se eto konoplja svuda, jer je to isplatan posao, jer je se svuda mnogo treba. G. 1916. plaćalo se je za metar topljene suhe konoplje po 600 K. Zato i jesu po cijeloj Europi, pače i u Americi, otvorene silne fabrike, u kojima se priugotavlja konoplja koje za tkanje, koje za druge mnogobrojne potrebe obrta i prometa.

A nepobitna je takodjer istina, da se narod, koji se čvrsto drži svoje nošnje, i ljubi svoju starinu kako na sebi, tako i u kući svojoj — (dotjerujući ju dakako prema obćem naputku) nemože tako lako odnaroditi, to jest kao svoj narod izginuti. Učeni francuz Gustav le Bon veli i uči o psihologiji (duševnosti) mla kojega naroda: »da narod može izgubiti mnogo, pretrpeti velike katastrofe (udarce i nedaće,) ali ipak ne će izginuti, ako je sačuvao narodnu dušu svoju. A izgubiti će sve i nikada se više neće podići, ako izgubi tu dušu svoju. A narodno naše tkivo i vezivo, narodna nošnja naša, uz materinsku rič našu, uz živu viru u Boga Isusa Krsta i uz zdrave starinske običaje naše, sačinjava podpunu dušu naroda našega. I zato narod, koji je sve to umio i znao sačuvati, nije propao; i dokle to čuva, nemože i neće propasti. To je kod nas u hiljadama slučajeva dokazano. A naprotiv, čim je tko popašan za tudjim nosivom, za tudjim gizdom, taj se lako sa tudjinkom ženi ili za tudjina udaje, pa kako u nas nema one odporne i uporne snage kao kod Magjara, Srba ili Rumunja, koji u sličnim slučajevima sve na svoje okrenu, to se taj (bilo muško bilo žensko) namah utaplja u tudjoj narodnosti, a djeca mu još za njega živa i mlada i neosićaju da su ikada bila bujjevačkoga (hrvatskoga) porekla. Tu žalosnu istinu možemo viditi po našim selima i po pustarama naše zemlje, gdi nas na očigled upravo nestaje.

Naprotiv pako iskustvo nam dokazuje, da su se oni od naroda našega, koji su se prije koju stotinu godina iz naše domovine u tudjinu izselili, i u tudjini sačuvali kao naša krv, kao naš narod, a jedino zato, što su uz svoj materinski jezik i uz svoje narodne običaje znali sačuvati i narodnu nošnju svoju a snjome i svoje tkivo i vezivo, Evo nam živa primjera na Hrvatima željezne i šopronjske varmedje, koji su se prije 350 godina iz hrv. Zagorja i Križevačkoga kraja tamo odselili. A eno nam još boljega primjera na Hrvatima u Moravskoj, koje je tamo u tri sela: Gutfjeld, Nova Prezova i Frlješdolf god. 1584.

general Krištof pl. Teufenbach iz sisačkoga kraja naselio. Oni se i sâmi, a i drugi jih nazivaju Hrvatima, a to dolazi odatle, što su sačuvali jezik, običaje, a osobito odiću pa tkivo i vezivo svoje. Njihove bezne radnje i danas nalikuju i poslom i muštricama ovima, koje se nalaze u starom njihovom kraju. — A evo nam u tome pogledu i sjajnoga primjera na rodjenoj braći našoj Šokcima i Šokicama u Podunavju i po susjednoj Baranji, gdje oni žive, kako su i njihovi stari prije hiljadu godina živili, a da jih nisu ni seobe naroda, ni sâmi Avari ni Tatari, niti itko poslije uza sva suprotivna nastojanja nije odnarodio, niti će jih odnaroditi, sve dotle, dok se drže svoga jezika, dokle čuvaju svoju starinsku odiću i marljivo sâmi predu, tkaju i vezu. Zabadava, tko se pogospodi, taj ode za gospodom i za modom, pa onda s Bogom narode i sve ono, što je rodjenoga naroda njegova.

Zato braćo Bunjevci — mislim onu inteligenciju i imućnije — stavite ruku na srce a berite pamet u glavu, pa u teška ova vremena (gdje se jači narodi po svom svitu otimaju, da u sebe preliju manje i slabije narode) čuvajte ono, što je starinskoga naroda vašega, jer ćete stime sačuvati dušu njegovu i on neće propasti. Znajte i pamтите, da je sačuvanje te duše naroda vašega, poslije Boga i poslije spasenja vlastite duše vaše, vaša najpreča stvar. Pridnjačite dobrome puku svome svitlim primjerom svojim! Bodrite ga, da čuva starinu svoju, a koji je se je odrekao, nastojte, da se opet povrati k njojzi. Nemojte misliti, da su to tek sitne stvari. Nisu, one su u životu naroda jače od mnogih zakona. Sestre Bunjevke! Sadite se opet konoplje i kudilje, pak predite i tkajte, da vas i opet ne zatekne ovaka nevolja, kakva je sada ova ratna! Predite i tkajte, pa će vam u brzo, budite uvjerene, vaša muka biti draža od vašarske robe. Zavolite i opet svoju starinu, kao što i lastavica voli i traži ono gnijezdo, na kojem se je i prababa gnijezdila! Odbacite sa sebe skupu svilu i tudjinsku modu, pak i opet čoučajte svoje rukave, za kakvima se danas princeze i kraljice otimaju, a za koje će vas i kasnija unučad i praunučad blagosivati. To će onda biti vaše i vi ćete ostati svoji. Učinite to, moli vas za to vaš iskreni prijatelj, koji se primiče svome grobu, ali koji će i onkraj groba s vama u takome poslu živiti!

Milko Cepelić, kanonik u Djakovu.

Kako je narod u starije doba sâm farbao predju od vune ili od kudeljje.

C r n o ili **m r k o** je farbao njegda narod u Gari ovako: Skuha se dobro orahov list, da bude mekan. List se izcidi i izvadi, pak se u tu vruću čorbu onda meće predja i stoji u njoj jedan dan. Onda se kuva u posebnom loncu crno varzilo (triščice), koje se dobiva u dućanu za 30 do 60 filira, u koje se varzilo meha se ze 20 filira **z e l e n e** galice i kuha se zajedno. Kada je dobro kuhano i proključano, onda se vadi predja iz orahove čorbe, malo se prosuši i meće u čorbu od varzila, u kojoj čorbi stoji jedva dva sata, odakle se onda vadi i pospe pepelom, — malo postoji i onda se u čistoj vodi ispere.

Kazivala g. 1884. starica Emerika Babić iz Gare, umrvša još g. 1890. u Vrbici kraj Djakova.

U Slavoniji i u Bosni farbaju **c r n o** ovako: Predja se najprije drži dva tri dana u mlakoj vodi, u kojoj je rastopljeno tipse za 10 do 20 filira. Predja se onda osuši i meće u čorbu od jasenove ili jovnie (jasike) izsickane kore — ili od žestilova ilšća: u toj vrućoj čorbi drži se do četiri dana i po malo gruška. onda se izvadi i osuši, pa se nanovo u toj čorbi iz koje se je kora ili lišće izvadilo, a metnulo u nju zelene galice, kuha nekoliko puta sa drvetom gruška i ostavlja nekoliko sati da dahne. Onda se vadi i osuši, jer je već pocrnila.

Ali bolji je **c v i t** od **c r n o g a** **s l j e z a**, nego li kora od jasenova ili od jasike. Za to valja saditi crni slez, koji prve godine necvate, ali druge, treće i četvrte cvate vrlo obilno i farba crno bez velike muke.

C r v e n o se farbalo u Gari ovako: Smlači se u posudi sirutke. Meha se u nju dobro stucane stipse (za 30—50 filira;) kada je stipsa rastopita pusti se u tu sirutku predja i ostavi stajati u toj posudi tri dana na mlačnom mistu, ali se svaki dan mora predja rukama malo prati, da tipsa obuzme svako vlakance. Nakon tri dana se predja izvadi i osuši, pa se onda meha u malo mlake čiste vode, tako da se predja tek dobro okvasi, pak se tako mokra posipa sa dobro prosijanim broćem (krapp) i drži tri dana na mlakom mistu i svaki dan malo rukama malo protire. Četvrti se dan vadi predja iz broćove čorbe, pospe se pepelom (da bude sjajna), malo postoji i onda u čistoj hladnoj vodi opere i osuši.

Kazivala Emerka Babić, ali se isto tako farba i u Slavoniji i u Bosni

Ž u t o se je u Gari farbalo sa čorbom od brestova lista, dakako predja se je najprije držala dva tri dana u tipsinoj čorbi; a poslije breskine čorbe metala se je u čorbu od kuhanog žutog

varzila (triščice, koje se kupuju u dućanu); — ali najbolje se žuto farba u čorbi od zanoviti, a još bolje u čorbi od sitnog čička (strilace), koji raste na vlažnim mistima kraj šančeva i cvati žuto zeleno. Lišće ima nalično konoplji. U jesen kada udare mrazovi, onda se na glavicama od cvita pojavi plod u sitnom čičku, kojega se čovik jedva može obraniti. Žuto se može farbati i u čorbi od mliča, od jabukove kore, od tunjine kore, od velike karanfilje u Santovu se farba snjome), i u čorbi od lupina crvenoga luka, ali najlepša je, kako rekoh, žuta boja od sitnoga čička.

Glavno je svaku boju, osim plave, da se predja dobro otipsa, a biljke da se kuhaju, kada cvatu i kada su u najboljem soku, a to su miseci svibanj i lipanj i srpanj, a donekle i kolovoz. Kada je hladno vrime, onda se sa biljevnim bojama ne bojadiše.

Plavo se farba danas sa čivitom (Indigo) a u starije se je doba farbala predja sa sočom (Isalis), koji se je kod nas u velike sijao. Čivit se kupuje u dućanima, a dobiva se iz soka biljke Indigo, koja raste po Egiptu i Indijama, a cvati sa plavim klasom. Boja je od Indiga-čivita vrlo lijepa, upravo nenadmašiva. Kupi ga se kako rekoh u dućanu bilo u prašku, bilo u mekanim grumenima, ali se grumeni moraju u prašak stući. — Predja se kroz tri dana mora držati u mokrači od ženske djece ili djevojaka, (bez tipse) ali vazda na toplom mjestu, tako da je čorba vazda vruća. Predja se sa drvenom kuvačom često meša i prevrće; a četvrti dan se metne u tu čorbu čivit sitno stucan i svezan u krpicu od ridkoga i tankoga beza, pa se ta krpica često kuvačom dropi, da iz nje izilazi u čorbu i na predju plava boja; a i sama se predja mora često puta mišati; da se farba jednako uhvati. Ako predja nije dosta plava, onda se mora čivita još nadodati i ostaviti predja u čorbi svega tri dana. Onda se izvadi, osuši i osušena vrelom vodom dabrzo popuri, da se farba ne osipa.

Zelena se boja dobiva od plave bojadisane predje. Plava predja se metne u mlaku vodu u kojoj je stučena tipsa, i kada se dobro otipsi, onda se prosuši i rukama protare, pak metne u vruću žutu čorbu od zanoviti ili od sitnog čička i za pol sata je već dobro zelena.

To su glavne boje, koje su naši stari trebali, a ljubičaste, ružičaste i višnjikove su novijega vremena i nisu izdatne, jer brzo problide. Ove zapravo i ne spadaju u prave naše narodne šare. Do godine će — ako Bog dade — pisac ovih redaka, izdati čitavu knjigu o bojadisanju vune, pak će biti našim Bunjevkama dosta poduke.

Narodne poslovice.

Iz zbirke: *I. P. Jablanović.*

Subotica.

Bog nije nagal, al je dostižan.

★

Obećanje ludom radovanje.

★

Krtina ispod zemlje idje, pa je opet ljudi uhvate.

★

Oteto, prokleta.

★

Pitan s puta ne salazi.

★

Krv nije voda.

★

Ko nema u glavi, ima u nogama.

★

Da čuju uši što pete.

★

Čega se pametan stidi, tim se lud diči.

★

S tudjeg konja na srid polja (saći valja).

★

Strpljen, spašen.

★

Rugala se tiganjica loncu. (a obadvoje umrčeni).

★

Sa svojim ji i pi a ne trguj.

★

Sit gladnem ni viruje.

★

Podaj dici na volju, a sebi na nevolju.

★

Vrag ne spava, (nego o zlu radi).

★

Vino ne kaže idi, već sidi.

★

Ni sve zlato što se žuti.

★

Ni u kiši blaga, ni u suši glada.

★

Ruka ruku pere, (a obraz obadve).

★

Od nevešta i gora plače.

★

Utopljenik se i za slamku vaća.

★

Prava muka ne propada.

★

Prazno bure većma buči.

★

Kad se lini nakane, sve polje popale.

★

Gost se gostu ne raduje, a domaćin ni jednome.

★

Svaki je početak težak.

★

Što je više na taljiga, to je ridji dika.

★

Tvrd više troši, lin više kasa.

★

U tudje krave veće vime.

★

Živ ikad a mrtav nikad (se ne vraća).

★

Daj mi Bože u nevolji druga, brez nevolje i sam ću
ga naći.

★

U laži su kratke noge.

★

Višt lakumog prevari.

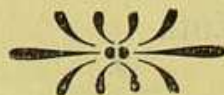
★

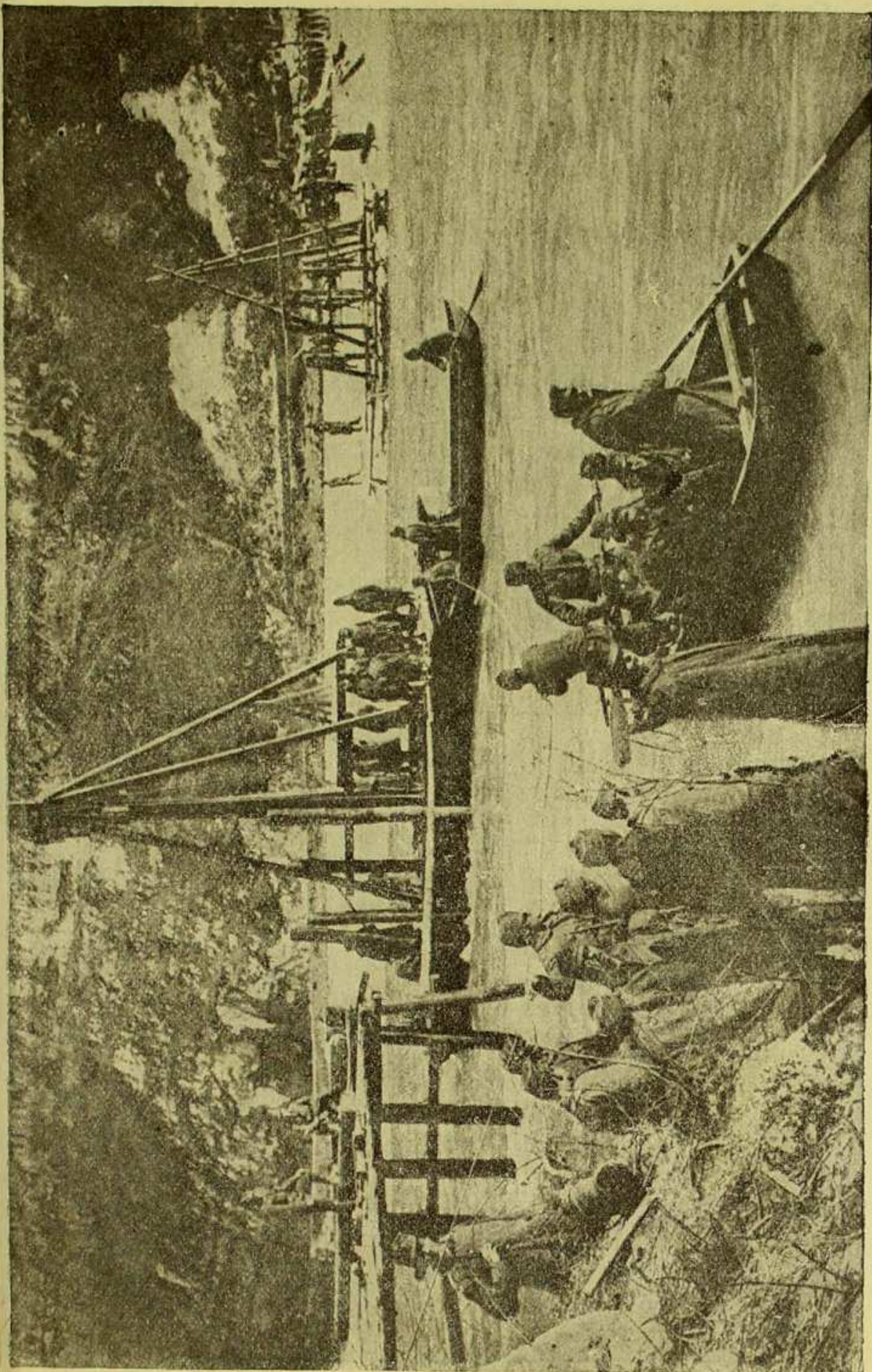
Na drugom gledaj, a na sebi čekaj.

★

Mala dica, mala briga; velika dica, velika briga.

★

Bojne pripreme u Italiji. Naše čete grade most na pontonima preko rijeke Piave.

Rečenice poganskog mudraca Seneke.

Duša Boga ne dosiže, do li čista i sveta.

★

I dobar čovik bez Boga — nitko je.

★

Koje srdžba Božja pritisne, učini ih nevoljnikom.

★

Bogu služiti — to je sloboda.

★

Učiniti komu dobro, to je božanstveno.

★

To je velik duh, koji sebe Bogu daje; a obratno malen i izrod je, koji mu se suproti.

★

Čovik da upozna besmrtnost, zato je vrlo samrtan.

★

Sudca imamo Boga.

★

Većina sluša Boga nevoljni nego zadovoljni.

★

Svakome je usadjen pojam o Bogu, i nema nigdi, nijednoga naroda, tako razuzdana i odularena, e da nebi virovao u nekakvoga Boga.

★

Najbolje je podnositi, što se neda popraviti, i bez tužbe hodiš stazom, na koju Bog upravlja. Loš je vojnik, koji s plaćom slidi cara.

★

U Boga je vlast, med ljudima društvo.

★

Nek se svidi čoviku, što se Bogu svidilo.

★

Ne mašaj se u osinjak. Mašiš li se: neka si jak!

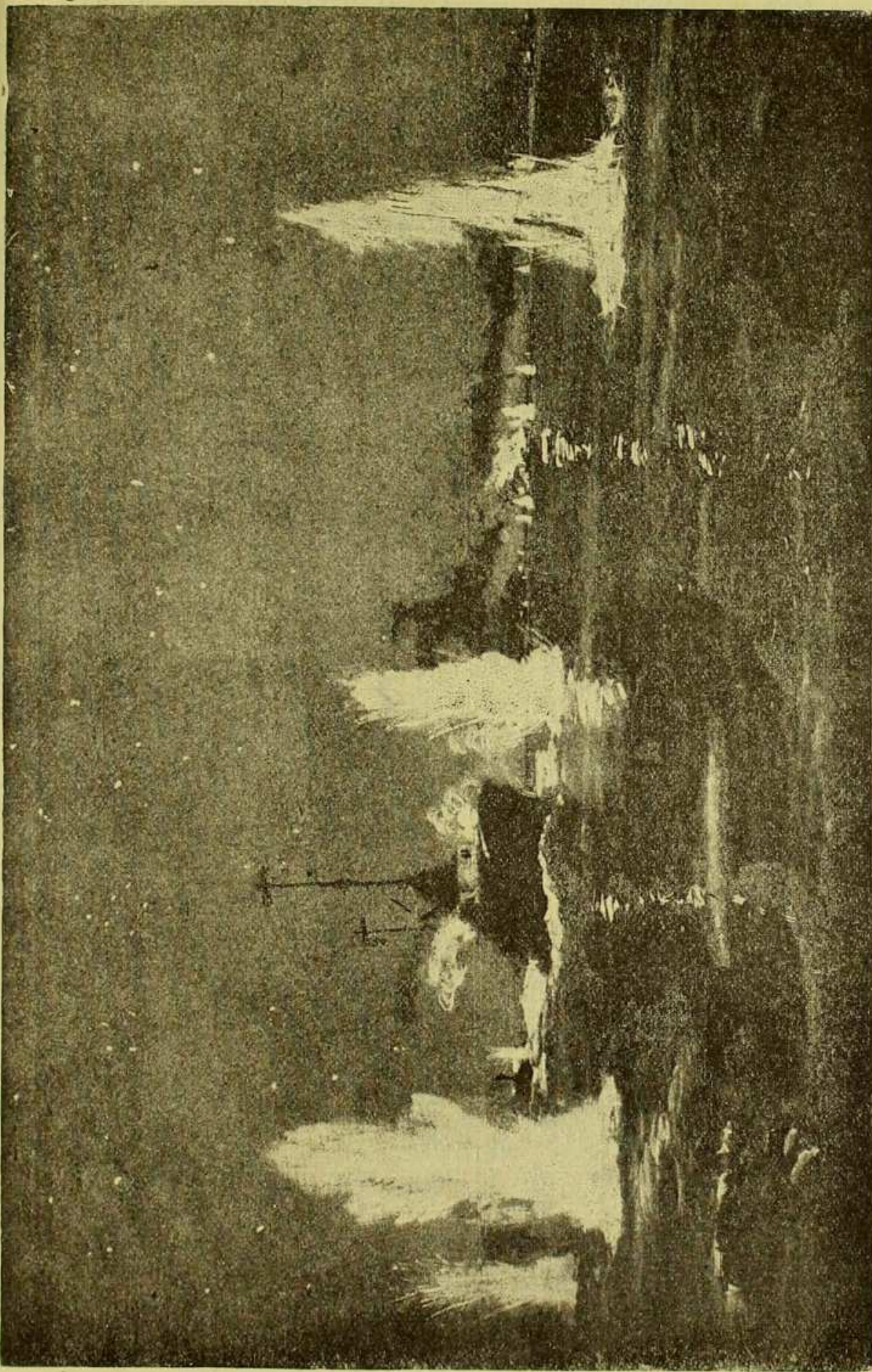
★

Što koristi, ako je što od čovika sakriveno? Od Boga ništa nije zaključano.

★

Tako s Bogom razgovaraj, ko da bi te i ljudi čuli; tako s ljudima, ko da te i Bog čuje. (Kao što i čuje).

★

Slika pomorske bitke s Talijanima 3. kolovoza 1918.

Bog ne bi dopuštao zlo, kad nebi mogao iz toga zla izva-
biti dobro.

★

Stvor ne meći vrhu Stvoritelja.

★

Da tonemo to još Isus gleda, al da potonemo to on ne da.

★

Ne vikanje, nego ljubav, nju će čuti Božje uvo.

★

Sriću u pogodbi, koju smo s Bogom uglavili!

★

Kakva sitva — takva rekviracija.

★

Ruka ruku pere, jer već nema sapuna.

★

Svaka baba pod svoj kotô sakriva što još ima ispred re-
kviracije.

★

Ko rano urani ti mlad se oženi — odmah ga nose u
vojsku.

Društveni život bez pravednosti — nemože opstojati.

★

Pravedno je svakom svoje.

★

»Sve mirodjije, što ih rodi Arabija, nemogu da preuzmu
da preuzmu vonj krvi, kojom zaudaraju ruke njezine«, (krvnice
Ladi Macbet).

★

Mudrac grčki, Antistenes teškom bolom bolovaše. U mu-
kama zavapije: »Ko će me osloboditi od ovih nevolja?... Mu-
drac Diogenes donese i pruži mu nož pa reče: »Evo ovaj, gle!«
— Bolesnik ga pogleda ukorom i rekne: »Nisam kazao od ži-
vota, već od nevolja«. — Odgovor ovog poganskog mu-
draca zastidjuje mnoge kršćane, koji misle, kad uzmu sami sebi
život i ubiju sebe, da su se i od nevolja oprostili.

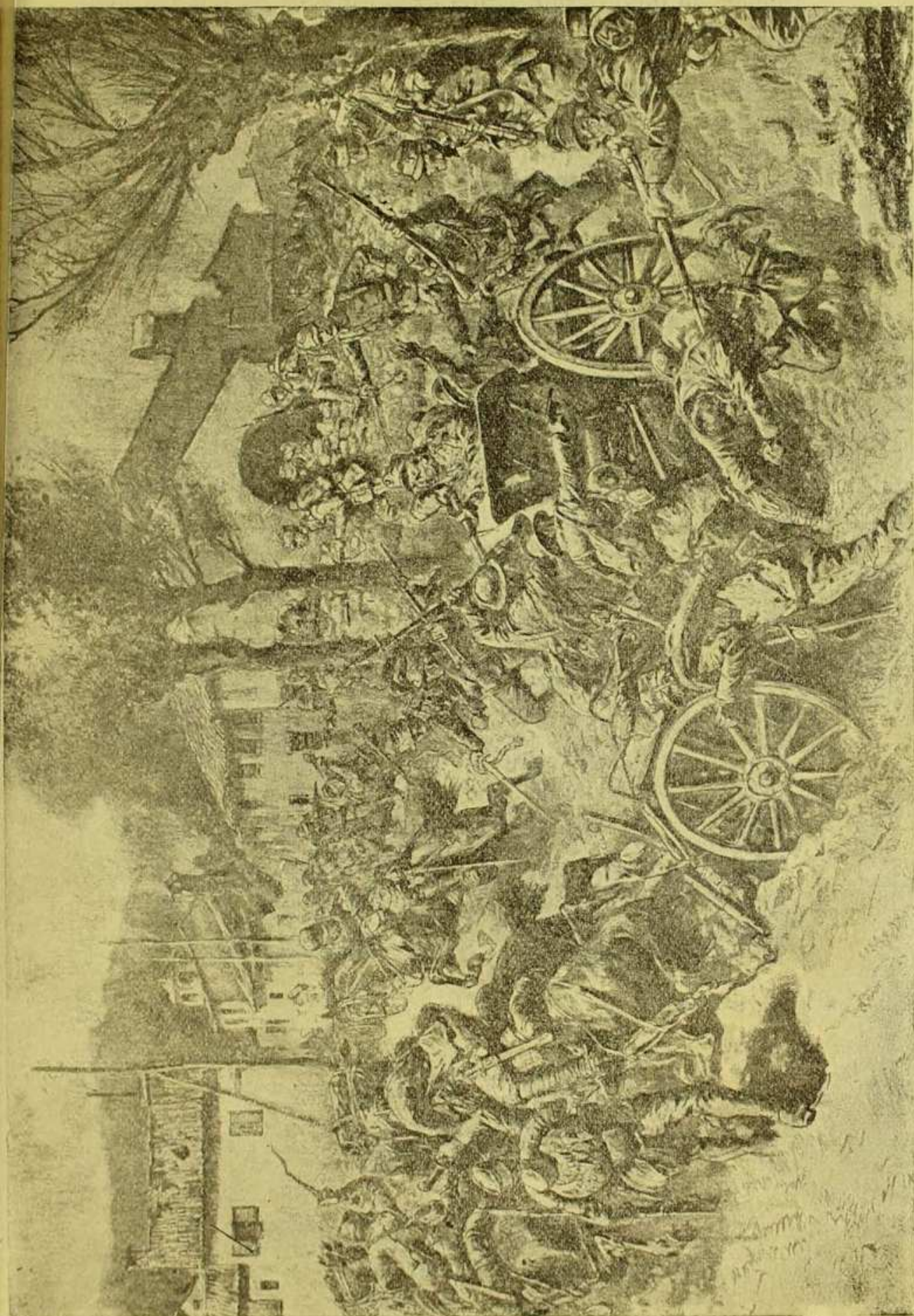
★

Protiv prirodnoga prava nemože se steći prava.

★

Dolazimo na ovaj sviet kao dužnici. Dugujemo rodite-
ljima, djedovima, mnogim dobrotvorima. Dugujemo Bogu i
ljudima.

★

Naše čete osvajaju za zadnje velike ofenzive topništvo Talijana, te ih nagone u bijeg.

Pčelica se tako okretno giba kroz cvijeće, da nijedan listić krilašcima svojim ne udari.

★

Katarina Velika, ruska carica, rekla je: Glasno hvalim, a tiho karam.

★

Vino: pametne pomami, stare učini djecom.

★

Učenje je koren: znanje je rod.

★

Koren je gorak: rod je sladak.

Što će koristiti čovjeku ako zna poimence sve kraljeve iz povjesti: a svevišnjega kralja od svemira, — Boga ne poznaje. Što će koristiti: znaš li put u Ameriku, ako ne znaš u raj.

★

Znanje bez savjesti opasno je po jedinoga i po svekolike.

★

U čovječjem životu nema sadašnjosti, samo prošlost i budućnost.

★

Rat se svršava, kada ratnik svrši.

★

Ko najbolje hoće, mora okusiti, čestoputa i najgore.

★

Čovjek iščezne, djelo ostaje.

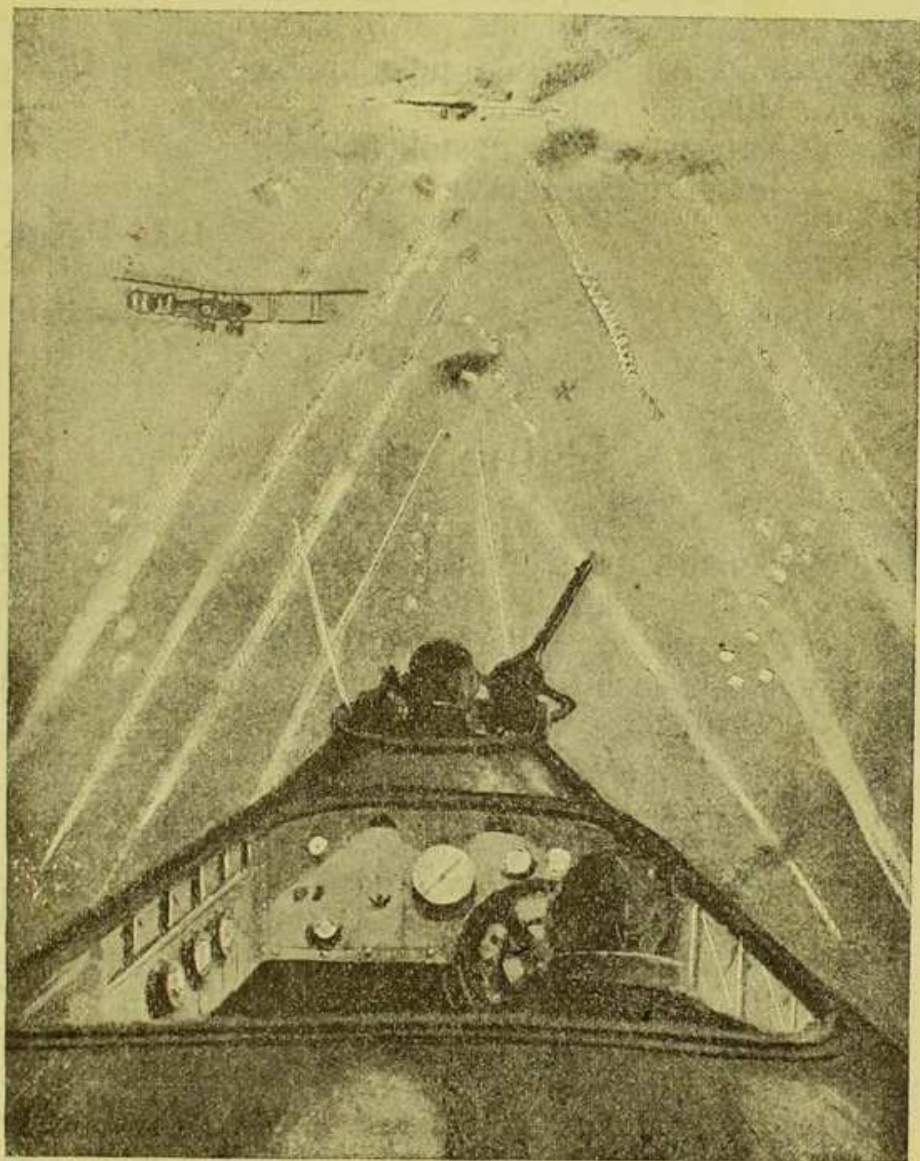

Cigo.

Ciča zima, čoro duva hladan,
Cigo sedi pod čadorom gladan,
Loži vatru pod svojom čergicom,
Te se grije sa ženom i dicom.

Gledeć vatru žena će početi,
Da nam hoće ko brašna doneti,
Od koga bi isprosila masla,
Tava bi se u komšije našla.

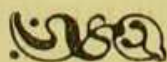
Na tavi bi pekli kolačića...
 Al da vidiš mali cigančića!
 Jedan veli: ja ću drva nosit!
 A drugi već: ja komad zaprosit!

Borbe u zraku: Obranbena vatra i reflektori snimljeni s engleskog eroplana.

Treći grabi: ja ću 'vako jisti,
 Pa još zine k'o da će zagristi,
 Stari cigo nato se rasrdi,
 Pa ga pljene: ti ćeš sve proždrti!

Ivša Pešut.

Rodu mojem!

Rodu mojem pesmu pevat
 To me srce vuče...
 Pa ja podjo pram P e r n a s a
 Gde se pesmi uče...
 Tud Apolon, bog pesnika...
 Musa će pak na me:
 Natrag! nigda pesnik ne's bit',
 Jer si prazne glave!

Ivša Pešut.

Ratne slike.

Nemojte misliti dragi čitatelji da ću vam opisivati bogzna kakove krvave događaje iz ove svitske klaonice. Ne! ne će te slike biti krvave niti će biti nevidljive radi magle »od crnoga praha i olova«, ali će biti tim žalostnije i užasnije što ih čovik jasnije i čistije vidi.

1. Kifle i žemičke.

Bio je to ponediljak ujutro. Dvi se gospoje razgovarale na čošku varoške kuće. Jedna je bila oniža al dobrano širuljasta, (i mogla je biti, jer onda još nismo jili na lat) a druga visoka i tankovita.

Jestel' čuli — manja će većoj — da je zabranjeno pekarima peći kifle i žemičke?

— Smišno! šta još neće doneti taj rat, — odgovori veća.

— To je već tako, slatka moja komšinice, nego ima' ćemo mi žene i opet jedan poso više.

— Zašto, zašto? naglo će opet veća.

— Ja ću bar imati, jer ću morati peći svaki drugi-treći dan kolača u kavu. Jer znate ja i dica već tako smo naučili na kifle pa sad da nam triba ručati kavu s kruhom mi bi svi gladni ostali.

Poslije ovoga razgovora na po godine čuo sam tu istu gospoju gdi moli jednoga znanca salašara: da ako Boga zna da joj donese ma kakovog brašna, ma i kukuruznog, da joj dica ne sapisaje od gladi. Jer veli nema još ni dvaput ispeći kruh, a ni varoš joj ne da do nove hrane a to je još dosta daleko.

Sad je već i zaboravila na kifle.

2. Frižak kruh.

Ovomu prvomu sličan je i ovaj drugi slučaj.

Odma u početku rata zbilo se ovo, kako mi je pripovijdao jedan očevidac, u jednom selu blizu Subotice.

Muževi se pooblačili u »katane« ali su prije uradili »vis« pa je ostala svačega puna kuća, a i potpora od države nije onda bila mala (sram ondašnje skupoće) te su tako žene mogle lako gazdovati.

Jedno prije podne dodje jedna mlâda u dućan gdi se i kruh prodavao.

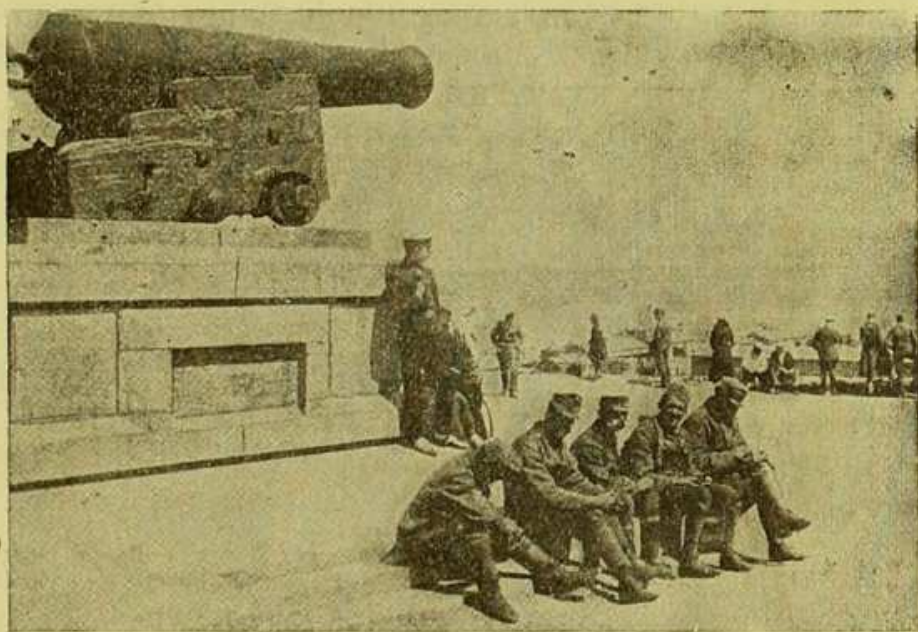
— Hvaljen Isus! imatel kruha?

— Amen uvijek! imamo, — odgovori dućandžija.

— Jel frižak? i popipa rukom.

— Nije. Od juče je.

— Onda mi ne treba. Zbogom.

Austro-ugarski vojnici na šetalištu u Odesi pogledom na Crno more.

— Zbogom, — reče i dućandžija i trgovina je bila svršena.

Posli na godinu dana dodje ta ista mlâda u isti dućan i nazove skromno:

— Hvaljen Isus!

— Amen uvijek!

— Jelte bać' Joso, imate l' kruha?

— Nema rano ni mrvice.

— O Bože! — uzdahne i sklopi ruke — šta ću raditi s dicom šta će jisti siroti? Nigdi kruha ne možem da dobijem,

a ni brašna, a obašla sam od jutros već cilo selo.

— Bać' Joso pogleda je sažalno i samo joj reče:

— Ej da je sad malo friškog.

A ona čuvši ode ne reče ni: Zbogom.

3. Pogača i buktići.

»Huka graja po cilome »Keru«, uhvatili Marokvaša Peru.« Da, ni onda nije bila veća graja po »Keri« nego priklani na D'ove kad je redarstvo zašlo po kerski pekarnicama i pokupilo pogaču i buktiče i sve što je našlo, pa na jedni koli kao kakav slavodobitnik vozilo po ulicama.

Smišna je to bila povorka. (Ja mislim da će se svi opisi-vači ovoga svitskoga rata morati obazriti i na nju). Dica plaću, vucaju se grudam i kamenjem; žene proklinju i siku (naravski jezikom); ljudi psuju, i svi je prate tužnog lica.

A kako i ne bih. Na D'ove ostati bez pogače...

I kad su došli na redarstvo onda je svaki svoju pogaču i išao poznavati, kao ono divojku u svatovi Sibinjanin Janka, i ko je pozno taj je odno svoje, a ko nije taj je odno što je ugrabio. I bih izvršena naredba od riči do riči.

Ej Subotice alaj si na glasu,

Pogače ti svuda po sokaku.

Mudrijaši.

Pred varoškom kućom prodavao je jedan dečko novina, Dva salašara ga zaustave i zapitaje: »imal bunjevački«.

— Imam, — reče dečko i da jim »Naše Novine.«

Oni stanu u debelom hladu (baš do mene) i odma uzmu razgledati, čitati. Najednom će stariji:

Jel Pere ja sam se već više puta mislio šta je to: »Izdava-laštvo«? Al nikad nisam mogo da dokučim; nego ti si mladji ti si više čito pa ćeš valjda znati?

— E znate Ranko to je: »izdaja i laštvo«, samo to je m u d r o rečeno da se svih ne site.

— Hm, tako?

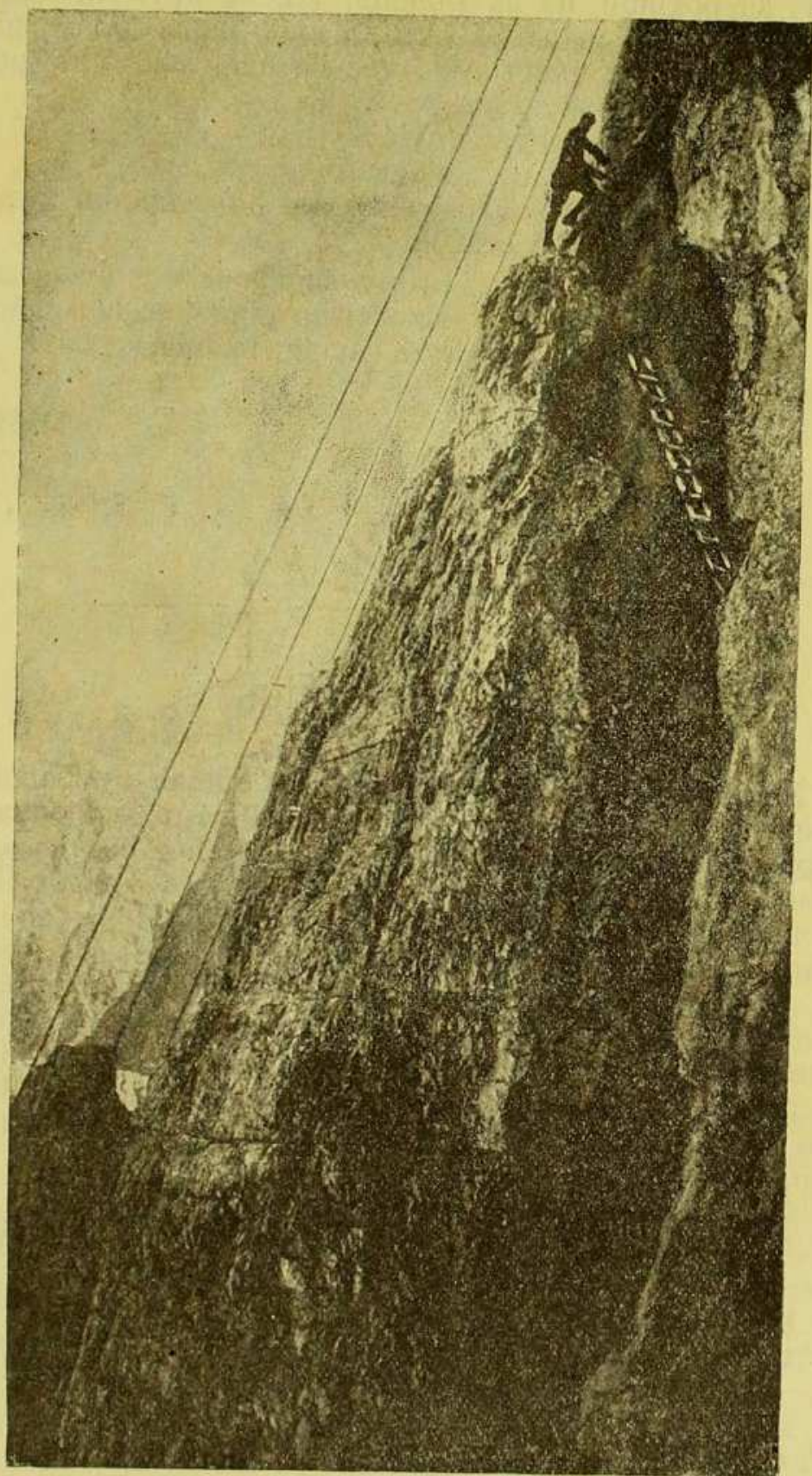
★

I eto tako redom sve bi ove stranice mogao što dalje to gore i žalosnije.

Žrtve.

koje su pretrpili subotički Bunjevci u ljudima na bojištima jesu:

broj poginulih	1163
broj izgubljenih	794

Austrougarska straža na talijanskoj fronti.

To de konca rujna 1918. godine.

Ti su poginuli, ne za slobodu, već za učvrstiti tudjinski jaram na sebi; ne za narod, već za tudje gospodstvo nad narodom; ne za jezik materinski; već da nam jezik naš tudjinci još bolje potlačiti mogu.....

Pravo je kazao Preradović:

»Oj Slavjani, vi naroda sluga...«

Ali Bog nas pomilovao i mi ćemo biti slobodni u svome zavičaju, među svojom braćom.

Pa kad smo za tudje, protiv samih sebe i svoje dice i svoje budućnosti znali tako bezobzirno ginuti, onda znajmo za svoje ognjište, za svoj rod, za svoju budućnost — u miru raditi.

P. B.

Naši pokojnici.

Stepan Grgić, Krunoslav. Umro je odmah s početka rata, u kasnu jesen g. 1914. On je bio čovik prosti zemljodilac, i u mladosti nije učio mnogo škole, ali je svojim bistrim umom, čvrstom voljom, mnogo nadoknadio, što nije imao prilike u školi naučiti. Mnogo je čitao, učio kad je bio dospiven; pa je i pisao. Pisao je više lipih nabožnih pismica, pisao je po više puta u subotičku Danicu, u Neven u Naše Novine, uvijek vrlo dobre i korisne člančice i ugodne pisme, najviše pod imenom Krunoslav. I to sve uz plug, motiku i kosir. — On je bio sila, uzor pravoga Bunjevca, razboritog, triznog, svijesnog, koji se je po svojoj snagi postarao za opstanak i budućnost roda svoga.

Od nas mu slava, a od Boga vična naplata.

Dr. Beno Sudarević, odvjetnik, poginuo je 8. septembra 1914. godine kod Kupinova u Srijemu.

Bio je vrli rodoljub, još od ranoga dinstva. Već za djakovanja imao je u školi neprilika zbog svoga narodnoga osjećaja. Poslije je kao višt i okretan gombalac i mačevalac stekao diku sebi i rodu svome. Jedanput je s nekim zasukanim Mađžarom išao na sablju zbog uvrde svoje svetinje, narodnoga osvidočenja.

Iza njegove smrti njegove dvoje dice pale u protivničke ruke, pa ih kane odnaroditi. Kao da bi se ponovila turska vre-

mena, kada su našu dicu nosili u Turke, da ih poturče, zajanjčare.

Doktoru Beni daj Bože pokoj vični, a dicit njegovoj srićan povratak.

Gjura Stantić, svitski prvak u pešačenju. Sin valjanoga Bunjevca, gazda Martina Stantića i Marge Stipićeve. Umro je litos, u 40-oj godini života, udaren srčanom kapi.

Gjura Stantić je u mlade dane svoje više puta stekao svitsko prvaštvo u pešačenju. Izmedju sviju gombalaca, on je znao najbolje i najbrže koracati. Tako je brzo umio, da je svoje takmace ostavio, nije na duž njiva, već tako, da ga ni ugedati nisu mogli.

Premda su ga madžarski gombaoci, njegovo društvo pri tim pobjedama njegovima pisali u Madžare, on se je uvijek priznavao Bunjivcem.

Bila mu slavna uspomena, a naša se omladina ugledala u vrline, koje je on imao.

Stogodišnjice.

Biskup Ivan Antunović, veliki rodoljub i dobročinitelj naroda. Stogodišnjica porođenja njegovoga navršila se je 1915. g. ali je zbog ratnih prilika i neprilika nismo mogli proslaviti. Pokojni biskup Antunović rodoin je iz bačkog Aljmaša. Onda je bio i župnik, odulje vremena, i mudro je upravljao svojom župom, tako, da je zbog zasluga svojih postao kanonikom, i malo kasnije začasnim biskupom u Kalači.

Biskup Antunović je pun žara za osamljeni i zaostali rod svoj nastojao, da ga osvijesti, podigne, prosvijeti i okupi u čvrsto narodno jedinstvo. To je on učinio ričju i dobrim knjigama. Napisao je knjigu »Bog s čovikom« zvanu, onda molitvenik »Čovik s Bogom«. Pisao je knjigu o porieklu Bunjevaca-Šokaca i označio im mjesto medju Jugoslavenima, budući da su oni jedna krv i jedno tielo sa svim Hrvatima, Srbima i Slovencima; jedan narod, još granicom rastavljen od one braće. Pisao je i izdavao nediljni list »Bunjevačka Vila«, za širenje narodne prosvjete. Bio je dobar i blag čovik. Mnoge je siromašne bunjevačke i šokačke djake u svojoj kuriji odhranjivao. Bio je sjajan karakter, neporočan svećenik i mudra glava, tako, da se je arcibiskup Hajnald u teškim pitanjima u svaki par obratio Antunoviću i njegov savjet uvijek slijedio.

Bog dao velikome pokojniku rajsko uživanje, a mi ga spominjemo i hvalimo, dok god jedan Bunjevac živi.

Petar Preradović, pjesnik. On je prvi, koji je u svojim pjesmama naglasivao potrebu sjedinjenja sviju južnih Slavena. On veli:

»Od Stambula grada do Kotor
Od Crnoga do Jadranskoga mora
Svud tu narod jedan jezik zbori«.

I ono:

»Ljubi, Rode, jezik nada svega,
U njem živi, umiri za njega«.

Ove godine se je proslavila stogodišnjica porođenja Petra Preradovića. Sva je Hrvatska, Bosna, Dalmacija slavila. Mi Bačvani-Banaćani nismo, jer su nam bila usta zabušena a ruke vezane. Ali Bog pomaže, okovi spadaju; pa kad svane i sunce ograde, i mi ćemo progovoriti — svojski.

Velikom jugoslavenskom pjesniku, Preradoviću i mi kličemo, ogranak Jugoslavana — slava našem Velikanu!

